

PÅ VEJ MOD UNGDOMSKRIMINALITET

HVILKE FAKTORER I BARNDOMMEN GØR EN FORSKEL?

15:08

STINE VERNSTRØM ØSTERGAARD
ANNE BACH STEENSGAARD
ANNE TOFT HANSEN
SOFIE HENZE-PEDERSEN
JEANETTE ØSTERGAARD

15:08

PÅ VEJ MOD UNGDOMSKRIMINALITET

HVILKE FAKTORER I BARNDOMMEN GØR EN FORSKEL?

STINE VERNSTRØM ØSTERGAARD

ANNE BACH STEENSGAARD

ANNE TOFT HANSEN

SOFIE HENZE-PEDERSEN

JEANETTE ØSTERGAARD

KØBENHAVN 2015

SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

PÅ VEJ MOD UNGDOMSKRIMINALITET
HVILKE FAKTORER I BARNDOMMEN GØR EN FORSKEL?

Afdelingsleder: Anne-Dorthe Hestbæk
Afdelingen for Børn og Familie

Undersøgelsens følgegruppe:

Alva Albæk Nielsen, SFI
Anne-Julie Boesen Pedersen, Justitsministeriet
Jette Søndergaard, Herning Kommune
Karin Ingemann, Socialstyrelsen
Marianne Becker Andersen, Det Kriminalpræventive Råd
Mogens Christoffersen, SFI
Rannvá Møller Thomasen, Det Kriminalpræventive Råd
Peter Berliner, Aarhus Universitet

ISSN: 1396-1810
e-ISBN: 978-87-7119- 289-6

Layout: Hedda Bank
Forsidefoto: Colourbox
Netpublikation

© 2015 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
Tlf. 33 48 08 00
sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

INDHOLD

	FORORD	5
	RESUMÉ	7
1	INDLEDNING	13
	Baggrund	13
	Formål	14
	Rapportens opbygning	15
2	BAGGRUND	17
	Forholdet mellem risiko- og beskyttelsesfaktorer	18
	Forløbsundersøgelser og ungdomskriminalitet	20
	Risiko- og beskyttelsesfaktorer for kriminalitet	21
	At forudsige, hvem der begår kriminalitet	29
	Højrisikoungdom og resiliens	30

3	DATA OG ANALYSESTRATEGI	32
	Data	32
	Selvrapporteret kriminalitet	34
	Analysemodel	37
	Logistisk regression	39
	Deskriptive tabeller med signifikanstest	40
	Operationalisering af risiko og beskyttelse	40
4	IMOD ALLE ODDS	51
	7-årige med høj risiko for at begå ungdomskriminalitet	57
	Analyse af risiko- og beskyttelsesfaktorer, da børnene er 11 år – betinget på risikogrupper	64
	Opsamling	71
5	OPSAMLING OG DISKUSSION	75
	Risiko- og beskyttelsesfaktorer – og sandsynligheden for at begå kriminalitet	75
	Risiko- og beskyttelsesfaktorer i dansk kontekst	80
	Analysens særtræk	81
	Implikationer for det forebyggende arbejde	82
	Begår de kriminalitet i fremtiden?	85
	LITTERATUR	87
	SFI-RAPPORTER SIDEN 2014	95

FORORD

Hvorfor begår nogle børn og unge kriminalitet, mens andre ikke gør? SFI har gennemført denne undersøgelse på initiativ fra Det Kriminalpræventive Råd (DKR). Undersøgelsen har til formål at bidrage med dansk viden om risiko- og beskyttelsesfaktorer. Mange børn og unge, der er opvokset under svære opvækstforhold, bliver ikke kriminelle. Vi har brug for mere viden om, hvad der *beskytter* børn og unge mod at begå kriminalitet i ungdommen. Det er formålet med denne rapport.

Der har været nedsat en følgegruppe (se kolofonen), som har kommenteret det faglige indhold. Forskningschef Britta Kyvsgaard, Justitsministeriet, har været ekstern referee på rapporten. Vi takker alle for deres grundige, kritiske og konstruktive kommentarer.

Rapporten er udarbejdet af videnskabelig assistent Stine Vernstrøm Østergaard, praktikant Anne Bach Steensgaard, videnskabelig assistenter Anne Toft Hansen og Sofie Henze-Pedersen samt projektleder og seniorforsker Jeanette Østergaard. Rapporten er som nævnt udarbejdet på foranledning af Det Kriminalpræventive Råd, som også har finansieret undersøgelsen. Alle dataindsamlinger på Børneforløbsundersøgelsen, som danner datagrundlaget for analysen, er finansieret af Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold.

København, marts 2015

AGI CSONKA

RESUMÉ

Denne rapport identificerer forhold og begivenheder i opvæksten, som enten øger eller mindsker sandsynligheden for, at en ung begår kriminalitet. Disse forhold betegnes som henholdsvis risiko- og beskyttelsesfaktorer. Rapporten undersøger forskellige forhold i barndommen, både børnenes individuelle forhold, deres familie- og opvækstforhold, skoleforhold, sociale relationer og livsstilsforhold.

I rapporten identificerer vi risiko- og beskyttelsesfaktorer for senere kriminalitet, da børnene er 7 år gamle. Ligeledes identificerer vi en højrisikogruppe af børn, der tidligt (i 7-års-alderen) har været eksponeret for alvorlige og/eller mange risikofaktorer. De fleste af disse børn begår ikke kriminalitet senere hen i livet, på trods af at de er udsatte på en række målbare forhold, fx at en eller begge forældre har fået en dom eller har alkoholproblemer. Vi undersøger, hvilke forhold der øger/mindsker sandsynligheden for, at disse børn, der tidligt har en forhøjet risiko, begår eller ikke begår kriminalitet som 15-årige.

Undersøgelsen giver viden om, hvad der karakteriserer unge, der begår kriminalitet, og skaber herigennem forudsætning for en tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Dermed kan undersøgelsen danne grundlag for en prioritering og målretning af forebyggende initiativer.

RESULTATER

Rapportens væsentligste resultater fra analysen af 7-årige børn er følgende:

- Udsathed i en tidlig alder øger børnenes sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet.
- Børns familie- og opvækstforhold, da de er 7 år, hænger sammen med deres sandsynlighed for at begå kriminalitet som 15-årige. At forældrenes højeste uddannelse er grundskole, at en eller begge forældre har fået en betinget eller ubetinget dom, og at moren har et alkoholproblem, hænger sammen med en øget sandsynlighed for, at barnet begår kriminalitet.
- Familiestrukturen og barnets relation til kammerater som 7-årig hænger ligeledes sammen med barnets sandsynlighed for at begå kriminalitet som 15-årig. At barnet ikke er den førstefødte (altså har ældre søskende), og at barnet har konflikter med kammerater som 7-årig, øger sandsynligheden for, at barnet senere begår kriminalitet. En gruppe af børn, der tidligt ikke er velfungerende i sociale sammenhænge, og som ikke kan håndtere konflikter med kammerater på en god måde, vil ofte også have disse problemer senere i livet, hvilket kan hænge sammen med, at de kæmper med nogle andre udfordringer fx i hjemmet, som der ikke tages hånd om (Moffitt m.fl., 2002).
- Der er også familie- og opvækstforhold, da barnet var 7 år, der hænger sammen med en mindsket sandsynlighed for, at barnet begår kriminalitet. Det mindsker sandsynligheden for, at barnet begår kriminalitet som 15-årig, når moren har kontaktet kommunen vedrørende barnets problemer, og når moren har søgt læge på grund af psykiske problemer (depression), da barnet var 7 år. Dette tyder på, at når familien har ressourcer til tidligt at opsøge hjælp til at håndtere vanskelige forhold i familien eller sygdom, så kan der muligvis tages passende hånd om problemerne, og derfor kan en tidlig indsats faktisk bidrage til at reducere kriminalitet.

Rapporten identificerer de 20 pct. af børnene, der i 7-års-alderen har den største sandsynlighed for senere at begå ungdomskriminalitet. Denne gruppe kalder vi højrisikogruppen, mens vi kalder de resterende 80 pct. af børnene ikke-højrisikogruppen. Analysen af højrisiko- og ikke-højrisikogruppen viser, at hvert femte barn i højrisikogruppen begår kriminalitet som 15-årig, mens det i ikke-højrisikogruppen er hvert tyvende barn.

Størstedelen af børnene i både højrisikogruppen og ikke-højrisikogruppen begår dog ikke kriminalitet som 15-årig.

Børn, der som 7-årige har oplevet afgørende risikofaktorer, oplever også i 11-års-alderen flere risikofaktorer sammenlignet med børnene i ikke-højrisikogruppen. Tidlige risikofaktorer kan således have påvirket barnet (selvom de senere kan være ændret), samtidig med at mange risikofaktorer har en vis tidslig varighed.

For de 11-årige i højrisikogruppen og ikke-højrisikogruppen er rapportens væsentligste resultater følgende:

- For børn i højrisikogruppen øger det sandsynligheden for at begå kriminalitet som 15-årig at være meget ude af familien for at være sammen med venner flere gange om ugen og at have tidlig debut med alkohol som 11-årig. Det at være meget sammen med venner uden for hjemmet kan være et udtryk for et problematisk og konfliktfuldt forhold til familien, som barnet søger væk fra, eller at familien ikke efterspørger barnets tilstedeværelse og sætter rammer for familiens samvær. Børnene befinder sig derved i højere grad i et højrisikomiljø, evt. med potentielt kriminelle kammerater og rusmidler (Wikström m.fl., 2012).
- Det er en beskyttelsesfaktor for børn i højrisikogruppen at være glade for deres liv som 11-årige. Børns livstilfredshed hænger overordnet sammen med deres ressourcer i skolen, familien og barnets netværk af venner. Men for højrisikogruppen spiller det en særlig rolle at være tilfreds med sit liv, på trods af at de måske lever et hverdagsliv, hvor de er eksponeret for diverse risikofaktorer. Det mindsker deres sandsynlighed for at begå kriminalitet, hvis de – måske med støtte udefra – opretholder positive følelser, mens de står over for modgang.
- For børn i ikke-højrisikogruppen øger det sandsynligheden for senere kriminalitet, at de bl.a. har en tidlig debut med alkohol, at de ikke har en tæt ven, og hvis en af forældrene får en dom, i årene mellem barnet er 7 og 11 år gammel.
- Det er beskyttelsesfaktorer for børn i ikke-højrisikogruppen, at barnet ofte læser i fritiden og synes godt om skolen. En positiv indstilling over for skolen kan hænge sammen med en positiv holdning til

det at gå i skole i barnets hjem, samt at lærerne er opmærksomme og støttende. Gode oplevelser i skolen kan styrke børns selvværd.

- I 11-års-alderen spiller sociale relationer og livsstil en stor rolle for alle børn. For både højrisiko- og ikke-højrisikogruppen hænger tidlig debut med alkohol og sociale relationer til kammerater i 11-års-alderen sammen med en øget risiko for at begå kriminalitet som 15-årig. Denne rapport viser, at det er afgørende for højrisikobørnene at være meget på besøg hos venner, mens det for ikke-højrisikobørnene er afgørende ikke at have mindst en god ven.

PERSPEKTIVER

Rapportens forløbsperspektiv giver ny viden om ungdomskriminalitet i Danmark. I analyserne testes en lang række risiko- og beskyttelsesfaktorer fra anglo-amerikansk forskning i en dansk sammenhæng. Den store stikprøvestørrelse i Børneforløbsundersøgelsen giver unikke muligheder for at lave særskilte analyser af børn, der er udsat i barndommen, og undersøge, hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer der specifikt øger eller mindsker sandsynligheden for, at denne gruppe af unge begår kriminalitet.

På baggrund af rapportens resultater kan vi – i tråd med den internationale forskning – konkludere, at tidlige opvækstforhold har betydning for børnenes sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet. Udsathed i en tidlig alder øger børnenes sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet.

Rapportens resultater er anvendelige for alle, der arbejder med forebyggelse af ungdomskriminalitet: kommuner, politikere, SSP-medarbejdere, politiet m.fl. For at forebygge ungdomskriminalitet bør man – bl.a. på baggrund af rapportens resultater – sætte ind med en tidlig, bred indsats i børnenes familier. Analysen peger på, at når tidligt udsatte børn (højrisikobørn) er 11 år, kan indsatser, der arbejder med deres trivsel, og hvor glade de er for deres liv, have stor betydning for børn, der er udsat for mange risikofaktorer i deres dagligdag. Ligeledes bør indsatser for denne gruppe adressere børnenes sociale relationer og tidlige risikoadfærd med alkohol.

GRUNDLAG

Undersøgelsen bygger på data indsamlet som en del af SFI's Børneforløbsundersøgelse. Forløbsundersøgelsen følger en repræsentativ stikprøve på 6.000 børn født i 1995 af mødre med dansk statsborgerskab. I un-

dersøgelsen indgår 3.038 børn, som vi har oplysninger om, da de er 7, 11 og 15 år. Informationerne fra spørgeskemaundersøgelsen blandt børnene og deres mødre er suppleret med informationer fra Danmarks Statistiks registre. I undersøgelsen benyttes kvantitative analysemetoder, primært logistiske regressionsmodeller.

Ved anvendelse af rapportens resultater skal der tages højde for, at resultaterne kun kan generaliseres for børn, hvis mødre var danske statsborgere ved barnets fødsel (i 1995). Dermed kan rapporten ikke sige noget om, hvorvidt de samme forhold gør sig gældende for børn af indvandrere eller efterkommere uden dansk statsborgerskab.

INDLEDNING

BAGGRUND

I de senere år har der været et øget fokus på forebyggelse af ungdomskriminalitet. Regeringens sociale 2020-mål fra efteråret 2013 sætter fokus på kriminalitet blandt unge. Andelen af udsatte unge, der begår kriminalitet, skal nedbringes (Regeringen, 2013). Der har været et ønske om at identificere faktorer og begivenheder i opvæksten, som øger sandsynligheden for, at en ung indleder en kriminel løbebane, men også et ønske om at identificere beskyttelsesfaktorer, der reducerer sandsynligheden for, at en ung begår ungdomskriminalitet (Christoffersen m.fl., 2011; Justitsministeriet, 2009). Formålet med denne rapport er at belyse unges kriminelle adfærd for at identificere tidlige risiko- og beskyttelsesfaktorer med henblik på at støtte ideudviklingen i det forebyggende arbejde.

Internationale forløbsstudier har allerede dokumenteret sammenhængen mellem en række faktorer, som enten øger eller mindsker risikoen for ungdomskriminalitet. Disse betegnes ofte risiko- og beskyttelsesfaktorer, og tidligere forskning peger på, at risikofaktorer kan være at vokse op i en familie med lav socioøkonomisk status, at bo i et udsat boligområde eller at have forældre med kriminel baggrund. Omvendt kan beskyttelsesfaktorer være at deltage i fritidsaktiviteter, at have nære venner eller at trives i skolen (Farrington & Welsh, 2007; Laub & Sampson, 2003; Moffit,

1993). I en dansk kontekst har vi dog fortsat meget begrænset viden om betydningen af risiko- og beskyttelsesfaktorer i barndommen i forhold til at begå kriminalitet i ungdomsårene og senere i livet.

FORMÅL

Formålet med denne rapport er derfor at undersøge følgende spørgsmål ud fra en dansk kontekst:

1. Hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer i barndommen leder til en højere sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet?
2. Hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer kan forklare, at mange af de børn, som i udgangspunktet kategoriseres i en højrisikogruppe for ungdomskriminalitet, *ikke* ender med at begå kriminalitet i 15-årsalderen?

I denne rapport vil vi undersøge og besvare disse to spørgsmål på baggrund af analyser af SFI's Børneforløbsundersøgelse. Børneforløbsundersøgelsen indeholder mangfoldige oplysninger om børnene født i 1995 og deres opvækstbetingelser fra den tidlige barndom og foreløbig frem til teenageårene.¹ I analyserne inddrages også oplysninger fra registerdata (fra Danmarks Statistik). Forløbsperspektivet og oplysningerne fra registerdata giver os i kombination en unik mulighed for at beskrive og forklare, hvilke individuelle, familiemæssige og miljømæssige faktorer der øger eller mindsker risikoen for ungdomskriminalitet. Forskningen peger på, at de fleste børn, der i barndommen oplever selv alvorlige risikofaktorer, ikke begår ungdomskriminalitet (Christoffersen m.fl., 2011; Egelund m.fl., 2008). En række beskyttelsesfaktorer sikrer således, at børn på trods af et vanskeligt udgangspunkt ikke begår kriminalitet. Viden om, hvilke faktorer og begivenheder der gennem børns opvækst kan betragtes som risiko- og beskyttelsesfaktorer for ungdomskriminalitet, er væsentlig i det forebyggende arbejde. Formålet med undersøgelsen er således at bidrage med ny viden i en dansk kontekst om, hvordan risiko- og beskyttelsesfaktorer gennem opvæksten hænger sammen med kriminalitet i 15-årsalderen.

1. Der har været en indsamlingsrunde på Børneforløbsundersøgelsen i efteråret 2014, hvor de unge fylder 18 år. Disse data var imidlertid ikke tilgængelige, da denne rapport blev udarbejdet.

RAPPORTENS OPBYGNING

Rapportens opbygning er som følger: I kapitel 2 præsenterer vi, hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer den internationale forskning har identificeret samt deres indbyrdes forhold, og hvordan vi anvender begreberne i rapporten. I kapitel 3 præsenterer vi datamaterialet fra forløbsundersøgelsen, hvordan kriminalitet bliver målt i spørgeskemaundersøgelsen, strategien for de efterfølgende analyser, samt hvordan vi operationaliserer de risiko- og beskyttelsesfaktorer, forskningen har identificeret i forhold til de muligheder, der er i Børneforløbsundersøgelsen. I kapitel 4 analyserer vi, hvordan risiko- og beskyttelsesfaktorer i barndommen hænger sammen med sandsynligheden for at have begået kriminalitet som 15-årig. Afslutningsvis samler vi op på og diskuterer resultaterne i kapitel 5.

BAGGRUND

Den internationale litteratur om børns risiko for at begå kriminalitet er omfattende. I vores undersøgelse bruger vi resultaterne fra tidligere forløbsundersøgelser til at identificere de mest betydningsfulde risiko- og beskyttelsesfaktorer. Overordnet set peger litteraturen på fire områder, som har betydning for børn og unges risiko for at begå kriminalitet:

- Individuelle forhold
- Familie- og opvækstforhold
- Skoleforhold
- Sociale relationer og livsstilsforhold.

I dette kapitel vil vi med afsæt i disse fire overordnede områder give et overblik over, hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer tidligere forskning har identificeret som væsentlige i forhold til børn og unges risiko for at begå ungdomskriminalitet. I de efterfølgende analyser af data fra SFI's Børneforløbsundersøgelse har vi brugt denne forskningsgennemgang som udgangspunkt for udvælgelsen af risiko- og beskyttelsesfaktorer.

FORHOLDET MELLEM RISIKO- OG BESKYTTELSESFAKTORER

Identifikation af risiko- og beskyttelsesfaktorer er et omdiskuteret og kontroversielt emne (Christoffersen m.fl., 2011). Et litteraturstudie fra SFI om tidlig identifikation af risiko- og beskyttelsesfaktorer blandt kriminalitetstruede børn og unge viser, ”at det er svært at definere specifikt, hvad der udgør en risikofaktor, og hvad der udgør en beskyttelsesfaktor samt deres indbyrdes forhold” (Christoffersen m.fl., 2011). Dette skyldes, at forskellige studier anvender begreberne forskelligt og inkonsistent.

RISIKOFAKTORER

Trods uklarheden definerer flere studier risikofaktorer som de faktorer, der senere i livet kan medføre en øget risiko for at begå kriminalitet. Risikofaktorer er således ikke determinerende for, at børn og unge senere begår ungdomskriminalitet, men peger på en øget sandsynlighed for dette (Kraemer, Lowe & Kupfer, 2005).

Tidligere forskning peger på, at risikoen for kriminalitet stiger eksponentielt, hvis flere risikofaktorer optræder samtidigt i et barns liv. Kumuleringen af risici gør børn og unge særligt udsatte (Rutter, 1979). Det modsatte gør sig gældende med beskyttelsesfaktorer. Jo flere beskyttelsesfaktorer, der er i børnenes liv, jo mindre er børnene i risiko for at begå kriminalitet (Turner m.fl., 2007).

BESKYTTELSESFAKTORER

Der findes færre studier af beskyttelsesfaktorer end af risikofaktorer, og der er tilmed uklarhed om, hvad begrebet beskyttelsesfaktor dækker over. En måde er at anskue en beskyttelsesfaktor som det modsatte af en risikofaktor, altså som et forhold, der forudsiger en lav sandsynlighed for at begå kriminalitet. Denne tradition er dog tidligere blevet kritiseret for at bruge to forskellige begreber til at beskrive det samme forhold (Farrington, Loeber & Ttofi, 2012). Tidligere studier har med forskellige strategier forsøgt at løse dette, men studierne viser, at meget få faktorer udelukkende har en beskyttende effekt (Lösel & Bender, 2003).

En anden måde at definere beskyttelsesfaktorer på er som faktorer, der interagerer med en risikofaktor og derved reducerer risikofaktorens negative effekt. På den måde studeres beskyttelsesfaktorer i sammenhæng med risikofaktorer og virker som en slags stødpude eller mediator, der mindsker effekten af risikofaktoren (se fx Christoffersen m.fl.,

2011; Loeber m.fl., 2008). Her er beskyttelsesfaktoren en faktor, der forudser lav sandsynlighed for kriminalitet blandt en højrisikogruppe og dermed mindsker effekten af en risikofaktor (se fx Farrington & Ttofi, 2011; Sameroff m.fl., 1998; Werner & Smith, 1989). Vi anvender beskyttelsesfaktorer på begge måder, altså både som det modsatte af risikofaktor og som en faktor, der medierer og/eller mindsker effekten af tidligere risikofaktorer.

BEGREBERNES ANVENDELSE

I denne rapport anvender vi begreberne på følgende måde: *Risikofaktorer* defineres som de faktorer, der øger sandsynligheden for senere ungdomskriminalitet, mens *beskyttelsesfaktorer* defineres som de faktorer, der mindsker sandsynligheden for ungdomskriminalitet. Samtidig lægger vi os op ad den forskningstradition, der ser beskyttelsesfaktorer som mediatorer, der kan mindske effekten af en risikofaktor. I rapporten opdeler vi variablene som henholdsvis risiko- og beskyttelsesfaktorer, alt efter hvordan de primært er anvendt i forskningslitteraturen.

BOKS 2.1

Definition på risiko- og beskyttelsesfaktorer.

En risikofaktor øger sandsynligheden for senere ungdomskriminalitet.

En beskyttelsesfaktor mindsker sandsynligheden for senere ungdomskriminalitet.

Faktorerne, vi inddrager i analysen, skal i tidligere studier have vist, at de statistisk korrelerer med kriminalitet (Kraemer, Lowe & Kupfer, 2005). I analysen inddrager vi fortrinsvis ”klassiske” risiko- og beskyttelsesfaktorer (fra bl.a. Farrington & Welsh, 2007), og så supplerer vi med en række risiko- og beskyttelsesfaktorer, som vi inddrager, fordi Børneforløbsundersøgelsens data muliggør det (disse faktorer er ikke over en bred kam medtaget i de klassiske analyser, men i andre mindre fremtrædende studier). Vi er interesserede i både de faktorer, der korrelerer negativt, og de faktorer, der korrelerer positivt med kriminalitet. Desuden gælder det, at faktorerne skal gå forud i tid for de unges kriminalitet (Kraemer, Lowe & Kupfer, 2005). For at en faktor kan konkluderes som en risiko- eller beskyttelsesfaktor, er det yderligere vigtigt, at faktorerne har en sammenhæng med kriminalitet, efter at der er kontrolleret for andre faktorer i analysen. De skal dermed have en selvstændig effekt på kriminalitet, når

der er taget højde for de øvrige faktorer (Farrington & Welsh, 2007). Hvis vi fx lavede en model kun med beskyttelsesfaktorer, vil nogle af de sammenhænge, der viser sig signifikante i modellen, være spuriøse – det vil sige, at sammenhængene ikke er signifikante og gældende, når der også tages højde for risikofaktorer. Derfor medtages både risiko- og beskyttelsesfaktorer samtidig i modellerne i analysen.

Man kan skelne imellem dynamiske og statiske risiko- og beskyttelsesfaktorer. De statiske risiko- og beskyttelsesfaktorer er faktorer, som ikke kan ændres, eksempelvis den unges køn. De dynamiske risiko- og beskyttelsesfaktorer er faktorer, som kan ændre sig, fx den unges ven-skaber (Christoffersen m.fl., 2011).

FORLØBSUNDERSØGELSER OG UNGDOMSKRIMINALITET

Vores undersøgelse er baseret på data fra SFI's Børneforløbsundersøgelse (som vi beskriver yderligere i kapitel 3). Forløbsundersøgelser er undersøgelser, der har gentagne målinger af de samme personer over en årrække. Forløbsundersøgelser, der fokuserer på risiko- og beskyttelsesfaktorer, kan give viden om, hvilke unge der begår kriminalitet, og dermed skabe forudsætningen for tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. På baggrund af oplysninger fra børn og deres forældres liv er det muligt at undersøge, hvilke tidlige faktorer i børns liv der hænger sammen med en høj sandsynlighed for at begå kriminalitet senere i livet.

For at undersøge, hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer der henholdsvis øger og mindsker sandsynligheden for at begå ungdomskriminalitet, er det nødvendigt at undersøge faktorerens betydning over tid. En tværsnitsundersøgelse, der måler risiko- og beskyttelsesfaktorer samtidig, kan kun sige noget om, hvordan unge, der har begået ungdomskriminalitet, adskiller sig fra unge, der ikke har begået ungdomskriminalitet. Sådanne undersøgelser kan ikke adskille, hvilke faktorer der ”kommer før” eller ”fører til” ungdomskriminalitet fra ”konsekvenserne” af ungdomskriminalitet. Fører fx forældrenes opdragelsesmetoder til, at børnene får en ungdomskriminel adfærd, eller er forældrenes opdragelsesmetoder en konsekvens af børnenes ungdomskriminelle adfærd? Eller fører nye venner til kriminel adfærd, eller er det de kriminelle handlinger, som fører til et nyt venne-netværk? Kun ved at analysere faktorer over en længere tidsperiode er det muligt at undersøge, om faktorerne i tid optræder før

den kriminelle handling, og der dermed *kan* være en årsagssammenhæng (Farrington & Welsh, 2007; Kraemer, Lowe & Kupfer, 2005). Når vi analyserer risiko- og beskyttelsesfaktorer på baggrund af forløbsdata, kan vi sikre os, at de faktorer, vi identificerer som signifikante, efter at der er kontrolleret for en række relevante forhold, går forud for den kriminelle handling. Hermed er vi nået et skridt tættere på at have identificeret valide sammenhænge.

Forløbsundersøgelser har dog også svagheder. Det er kun muligt at undersøge faktorer, der på langt sigt viser sig at have indflydelse på, om unge udfører kriminelle handlinger eller ej. Forløbsundersøgelser kan ikke belyse, hvordan fx særlige situationer leder til kriminelle handlinger (Farrington & Welsh, 2007).

RISIKO- OG BESKYTTELSESFAKTORER FOR KRIMINALITET

I dette afsnit vil vi beskrive, hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer tidligere studier har identificeret. Vi trækker på resultaterne fra tidligere forløbsundersøgelser for at identificere de mest betydningsfulde risiko- og beskyttelsesfaktorer. Denne forskningslitteratur er primært udsprunget af en amerikansk og britisk kontekst, hvorfor det skal understreges, at der kan være forskel på, hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer der har betydning i en dansk kontekst sammenlignet med fx en amerikansk kontekst. Der kan således være kontekstuelle forskelle, der gør, at de faktorer, der får betydning for barnets sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet i én kontekst, ikke har den samme betydning i en anden.

Vi har valgt at fokusere på fire områder i børnenes liv, som kan bidrage til at forklare, hvorfor nogle unge ender med at begå ungdomskriminalitet, mens andre ikke gør. De fire områder er:

- Individuelle forhold
- Familie- og opvækstforhold
- Skoleforhold
- Sociale relationer og livsstilsforhold.

Inddelingen i de fire områder er inspireret af Justitsministeriets Forskningskontor og deres undersøgelse af børn og unges risiko for at begå kriminalitet og blive medlem af kriminelle grupper (Pedersen & Lindstad,

2011). Deres opdeling er relevant, da deres fokus er på børn i skolealderen, hvilket er den samme børnegruppe, som nærværende rapport fokuserer på. Vi grupperer betydningsfulde risiko- og beskyttelsesfaktorer fra tidligere forløbsundersøgelser inden for disse fire områder.

Tidligere forløbsundersøgelser af ungdomskriminalitet finder flest familie- og opvækstfaktorer og færre individuelle, skole- og livsstilsfaktorer, hvorfor en stor del af risiko- og beskyttelsesfaktorerne er at finde inden for dette område. Ligeledes er det værd at bemærke, at selvom vi har inddelt faktorerne i fire områder, kan de ikke adskilles fra hinanden. Især vil individuelle faktorer samt skole- og livsstilsfaktorer for børn være påvirket af vilkår i barnets familie og opvækst. De forskellige områder skal derfor ikke tænkes som uafhængige af hinanden.

Ligeledes kan forskellige typer af faktorer have forskellig betydning for børns risiko for at begå ungdomskriminalitet. Forskningsresultaterne kan tyde på, at de individuelle risikofaktorer og de risikofaktorer, der knytter sig til familien og skolen, har en mere vedvarende betydning end livsstilsfaktorerne, mens livsstilsfaktorerne til gengæld har en stor betydning for kriminalitetens omfang i de unge år (Pedersen & Lindstad, 2011).

I det følgende præsenterer vi de risiko- og beskyttelsesfaktorer, som den eksisterende forskning peger på som betydningsfulde for hvert af de fire områder.

INDIVIDUELLE FORHOLD

De individuelle forhold, der kan have en sammenhæng med kriminalitet, er forhold, som primært knytter sig alene til barnet. Det kan fx være forhold ved barnets personlighed, men også barnets køn. Flere forskningsresultater viser, at drenge står for den største andel af de kriminelle handlinger, omend nyere undersøgelser peger på, at andelen af drenge og piger, der begår ungdomskriminalitet, nærmer sig hinanden (Balvig, 2011; Christoffersen m.fl., 2011; Wong m.fl., 2013).

Lav selvkontrol, impulsivitet og hyperaktivitet er ifølge forskningen betydningsfulde personlighedstræk, der hænger sammen med øget sandsynlighed for at begå kriminalitet, da disse træk er forbundet med en dårligere evne til at kontrollere sine handlinger (Farrington & Welsh, 2007).

Lav empati forbindes med en øget sandsynlighed for at begå kriminalitet. Empati handler om at kunne forstå og værdsætte andre menneskers følelser. Hvis et barn mangler empati, er det muligt, at bar-

net ikke i samme grad vil være opmærksom på kriminalitetens konsekvenser for sig selv og for andre mennesker (Farrington & Welsh, 2007).

Positiv selvopfattelse og en følelse af velbefindende er individuelle beskyttelsesfaktorer, der hænger sammen med en mindsket sandsynlighed for at begå kriminalitet (Lösel & Bender, 2003; Reckless, Dinitz & Murray, 1956; Shoemaker, 2013; Werner & Smith, 1992, 1989). Studier viser, at hvis en person kan opretholde positive følelser, mens han eller hun står over for modgang, har det en vigtig funktion i forhold til at hjælpe vedkommende med at tilpasse sig og komme sig over stressfulde oplevelser (Tugade, Fredrickson & Barrett, 2004; Werner & Smith, 1992, 1989). Werner og Smiths studie viste, at psykologisk velbefindende er tæt relateret til, hvad de unge tænker om deres omgivelser – de unge, der klarede sig godt, mente, at deres omgivelser ville reagere på en rimelig indsats og belønne den. Unge, der klarede sig mindre godt, mente, at omgivelserne ville reagere tilfældigt eller ikke ville kunne påvirkes (Werner & Smith, 1989). Ligeledes er det en beskyttelsesfaktor at tænke positivt om sig selv og ikke være selvkritisk (Lösel & Bender, 2003).

Gode verbale færdigheder er en beskyttelsesfaktor i forhold til kriminalitet (Farrington & Welsh, 2007; Lösel & Bender, 2003). Børnernes verbale færdigheder testes ofte som en del af en intelligensprøve. Verbale færdigheder er fx et stort ordforråd, god ordforståelse og god mundtlig argumentation. At have et lavere niveau af disse færdigheder kan hænge sammen med en dårlig evne til at arbejde med abstrakte begreber – og derved forudse konsekvenser – samt dårlige evner til at løse konflikter mundtligt.

FAMILIE- OG OPVÆKSTFORHOLD

Det er veldokumenteret i forskningslitteraturen, at unges familie- og opvækstforhold påvirker sandsynligheden for, om de begår kriminalitet (Christoffersen m.fl., 2011; Farrington & Welsh, 2007). Da de familiemæssige forhold indeholder en lang række faktorer, har vi valgt at inddele dem yderligere i fire områder: forældres socioøkonomiske status, forældres psykiske sygdomme og misbrug, familiestrukturen samt forholdet mellem barn og forældre.

SOCIOØKONOMISK STATUS

Tidligere international forskning peger på, hvordan socioøkonomiske faktorer hænger sammen med kriminalitet (Lösel & Bender, 2003; Mur-

ray & Farrington, 2010). Hvis forældre ingen uddannelse har, er der en øget risiko, i forhold til at børnene begår ungdomskriminalitet (Christoffersen & Soothill, 2003; Lösel & Bender, 2003; Soothill m.fl., 2010). Også forældres arbejdsløshed eller afhængighed af overførselsindkomster er risikofaktorer (Farrington & Welsh, 2007; Werner & Smith, 1989).

Fattigdom er en risikofaktor for at begå kriminalitet (Farrington & Welsh, 2007; Soothill m.fl., 2010). Nogle studier peger dog på, at sammenhængen mellem fattigdom og kriminalitet kan være af indirekte karakter. Forældre i en dårlig økonomisk situation formår ikke altid at give deres børn den fornødne opmærksomhed og omsorg, hvilket for barnet kan resultere i en højere risiko for at begå kriminalitet (Farrington & Welsh, 2007).

Familiens boligområde forbindes i nogle studier med unges sandsynlighed for at begå kriminalitet (Farrington & Welsh, 2007). Studierne viser, at unge begår mere kriminalitet, hvis de bor i et belastet og fattigt boligområde eller i et kvarter, hvor der bliver begået meget kriminalitet (Farrington, Loeber & Ttofi, 2012; Murray & Farrington, 2010; Soothill m.fl., 2010). Dog diskuteres det i forskningslitteraturen, hvorvidt boligområdet blot har en indirekte effekt, da effekten kan være medieret af individuelle forhold og familieforhold (Farrington, Loeber & Ttofi, 2012).

En af de faktorer, der oftest nævnes som en risikofaktor, er forældres erfaringer med kriminalitet. Børn af forældre, der er dømt for kriminalitet, har selv en forhøjet risiko for at begå kriminalitet (Farrington & Welsh, 2007; Loeber & Stouthamer-Loeber, 1986; Olsen, 2013). Der findes flere forskellige forklaringer på denne sammenhæng. En forklaring er, at barnet og dets forældre har været udsat for de samme risikofaktorer i løbet af deres barndom, og at kriminaliteten dermed er en del af den sociale arv (Farrington & Welsh, 2007). En anden forklaring fokuserer på forældrene som rollemodeller for deres børn, hvor forældrenes praksis kan få indflydelse på børnenes håndtering af konkrete situationer (Akers, 1977). Ligeledes kan et liv med kriminelle forældre føre til manglende omsorg, bl.a. når forældrene fængsles (Smith & Jakobsen, 2010).

PSYKISK SYGDOM OG MISBRUG

Tidligere forskning peger på, at morens psykiske problemer hænger sammen med øget risiko for, at barnet senere begår kriminalitet (Werner & Smith, 1992). Forældres depression hænger moderat sammen med en øget risiko for, at barnet senere begår kriminalitet (Farrington & Welsh,

2007; Loeber & Farrington, 1998). Psykisk sygdom i familien kan ses som en stressende livsbegivenhed i familien (Werner & Smith, 1989).

Forældres misbrug hænger sammen med en øget risiko for, at barnet senere begår kriminalitet. Misbruget er en stressende livsbegivenhed og kan betyde, at forældrene har sværere ved at møde børnenes behov for at vokse op i et hjem, der er karakteriseret ved varme, støtte, tryghed og kontinuitet (Farrington & Welsh, 2007; Loeber & Farrington, 1998; Soothill m.fl., 2010).

FAMILIESTRUKTUR

Familiestrukturen viser sig i nogle studier ligeledes at hænge sammen med børns risiko for at begå ungdomskriminalitet. Forskningslitteraturen peger på, at det er en risikofaktor for kriminalitet, hvis børnene lever i brudte familier; altså at deres far og mor ikke lever sammen. Denne sammenhæng er dels blevet forklaret med, at barnet efter fx en skilsmisse vil savne kontakt, støtte og et tæt forhold til den ene forælder (Farrington & Welsh, 2007).

Det har betydning for unges risiko for at begå kriminalitet, hvornår mødre får deres børn. Nogle studier fremhæver således, at det er en risikofaktor, at moren får børn som teenager, heriblandt danske studier (Christoffersen m.fl., 2011; Farrington & Welsh, 2007; Soothill m.fl., 2010). Årsagen til, at dette er en risikofaktor, kan være, at nogle unge mødre ikke kan give børnene den omsorg og struktur, som de har brug for (Farrington & Welsh, 2007).

Sammensætningen af søskendeflokken, og hvor stor familien er, har betydning for unges risiko for at begå kriminalitet. Det, at barnet har ældre søskende, hænger sammen med en øget risiko for at begå kriminalitet (Werner & Smith, 1992, 1989).

FORHOLDET MELLEM BARN OG FORÆLDRE

Ud over familiestrukturen betyder det også noget, hvordan omgangsformen er i børnenes familie. Det har vist sig at være en risikofaktor, hvis forældrene ikke bruger tilstrækkelig tid med barnet (Loeber & Stouthamer-Loeber, 1986). Desuden er også alvorlige konflikter blandt forældrene eller mellem forældre og barnet en risikofaktor i forhold til at begå kriminalitet (Rutter, Giller & Hagell, 1998).

Litteraturen peger også på, at børn, der har oplevet voldelige opdragelsesmetoder i hjemmet eller er blevet udsat for seksuelle overgreb,

har højere risiko for selv at blive voldelige og begå voldskriminalitet (Farrington & Welsh, 2007; Koot m.fl., 2008). Der kan være flere årsager til denne sammenhæng. Social indlærings teori vil påpege, at børn lærer af deres forældres opførsel (Akers, 1977), og hvis barnet er vant til, at konflikter løses med vold, overtager barnet denne fremgangsmåde. En anden forklaring kan være, at et barn kan have ophobet frustration over at blive behandlet dårligt, og at barnet derfor vil forsøge at få afløb for sin vrede eller afmagt ved fysisk at afreagere over for andre mennesker (Becker, 2008).

Som beskyttelsesfaktorer i forholdet mellem barn og forældre kan nævnes opmærksomhed fra forældrene og det, at forældrene bruger tid med børnene og er involveret i barnets aktiviteter og interesser (Farrington & Welsh, 2007; Loeber & Stouthamer-Loeber, 1986; Werner & Smith, 1989). Ligeledes har et stabilt, varmt og harmonisk forhold til mindst en af forældrene vist sig som en beskyttelsesfaktor (Rutter, Giller & Hagell, 1998). En forklaring på dette er, at barnets gode forhold til sine forældre vil øge chancen for, at barnet opfører sig i overensstemmelse med forældrenes normer (Prinz, Stamps & Hove, 2008).

SKOLEFORHOLD

Skolen er, ligesom familien, et vigtigt aspekt af barnets liv (Lösel & Bender, 2003). Risiko- og beskyttelsesfaktorer i forhold til barnets skolegang handler bl.a. om, hvordan barnet trives i skolen, både fagligt og socialt. Gode oplevelser i skolen styrker børns selvværd (Rutter, Giller & Hagell, 1998). Det at klare sig godt i skolen hænger sammen med en mindsket sandsynlighed for at begå kriminalitet. Succesoplevelser i skolen har således i tidligere studier vist sig at være en beskyttelsesfaktor for kriminalitet (Farrington & Welsh, 2007).

I forhold til skolen er det også blevet fremhævet, at det er afgørende, at barnet er motiveret for at gå i skole. At barnet er positivt indstillet over for skolen, lærerne og det at gå i skole, betegnes derfor som beskyttelsesfaktorer. At barnet er motiveret for at gå i skole, kan bl.a. hænge sammen med en positiv holdning til det at gå i skole i barnets hjem, samt at lærerne er opmærksomme og støttende (Lösel & Bender, 2003).

Mange skoleskift hænger sammen med øget risiko for at begå kriminalitet. Skoleskift kan forekomme af forskellige grunde, fx fordi familien flytter, dårlig trivsel eller mobning. Et enkelt skoleskift er ikke en risikofaktor i forhold til kriminalitet, men studier viser, at to eller flere skoleskift er (Werner & Smith, 1989).

SOCIALE RELATIONER OG LIVSSTILSFORHOLD

Barnets sociale relationer og livsstil handler om, hvordan barnets relation er til dets venner, hvad barnet bruger sin fritid på samt brugen af rusmidler.

Det er meget diskuteret i forskningslitteraturen, hvilken betydning børns relationer til deres venner har for, om de er i risiko for at begå kriminalitet (Farrington & Welsh, 2007; van Lier & Koot, 2008). Et aspekt omhandler barnets basale sociale færdigheder, hvor det er en beskyttelsesfaktor, at barnet er velfungerende i sociale sammenhænge (Lösels & Bender, 2003). Hvis et barn har svært ved at få venner og ikke er god til at håndtere de konflikter, der kan opstå i et venskab, vil barnet have højere risiko for at begå kriminalitet (Rutter, Giller & Hagell, 1998). Ligeledes er der en sammenhæng mellem at blive mobbet og senere begå kriminalitet (Farrington m.fl., 2012). Det er også af betydning, hvor og hvordan barnet er sammen med sine venner. Det er en risikofaktor at tilbringe meget tid sammen med kammerater i gademiljøet, fx butikcentre og andre steder uden for voksenkontrol (Wikström, 2006). Børn, der er sammen med deres venner efter skole, uden at deres forældre er til stede, har en større sandsynlighed for at begå kriminalitet. Det gælder sammenlignet med både de børn, der er sammen med deres venner, mens deres forældre er til stede, og sammenlignet med de børn, der er alene hjemme (Flannery, Williams & Vazsonyi, 1999).

Et barns fritidsaktiviteter såsom sport, musik eller spejder hænger sammen med en mindsket sandsynlighed for at begå kriminalitet (Werner & Smith, 1989). At et barn deltager i fritidsaktiviteter, kan både give barnet en oplevelse af succes og bidrage med nye netværk af børn og voksne (Werner & Smith, 1989).

Tidlig brug af rusmidler hænger sammen med større risiko for at begå ungdomskriminalitet (Lösels & Bender, 2003). Alkohol er ofte det første rusmiddel, mange børn og unge prøver, og ofte i sociale sammenhænge. En dansk undersøgelse viste, at 20 pct. af danske unge mindst havde drukket en genstand, før de fyldte 13 år (Gundelach & Järvinen (red.), 2006). Forskellige teorier forklarer sammenhængen mellem tidlig brug af alkohol og ungdomskriminalitet. Sammenhængen kan skyldes, at alkohol påvirker eller hæmmer fysiologiske, psykologiske eller følelsesmæssige funktioner, og at dette kan føre til en øget sandsynlighed for ungdomskriminalitet (Baumrind & Moselle, 1985). Alternativt foreslår andre teorier, at tidlig brug af alkohol accelererer – i stedet for at hæmme

– udviklingen, og tvinger børn med tidlig debut af alkohol ind i roller, de endnu ikke er tilstrækkeligt parate til (Newcomb & Bentler, 1988).

TABEL 2.1

Opsummering af risiko- og beskyttelsesfaktorer.

	Risikofaktor	Beskyttelsesfaktor
<i>Individuelle forhold</i>	Er dreng	Barnet har en positiv selvopfattelse og velbefindende
	Barnet har lav selvkontrol	Barnet har gode verbale færdigheder
	Barnet mangler empati	
<i>Familie- og opvækstforhold</i>		
Socioøkonomisk status	Forældrene har ingen uddannelse	
	Forældrene er arbejdsløse	
	Familien er fattig	
	Familien bor i udsat boligområde	
	Forældrene er straffet	
Psykisk sygdom og misbrug	Moren har psykisk sygdom	
	Moren har et misbrug	
Familiestruktur	Familien er brudt	
	Moren fik børn som teenager	
	Barnet har ældre søskende	
Forholdet mellem barn og forældre	Forældrene har mange konflikter	Forældrene bruger tilstrækkelig tid med barnet
	Forældrene anvender voldelige opdragelsesmetoder	Barnet får opmærksomhed fra forældrene
		Barnet har et godt forhold til forældrene
<i>Skoleforhold</i>		
	Barnet har haft mange skoleskift	Barnet trives i skolen
		Barnet klarer sig fagligt godt i skolen
<i>Sociale relationer og livsstilsforhold</i>		
	Barnet har konflikter med kammerater	Barnet er velfungerende i sociale sammenhænge
	Barnet mangler sociale relationer	Barnet går til fritidsaktiviteter
	Barnet har antisociale venner	
	Barnet bliver mobbet	
	Barnet er sammen med venner uden opsyn af voksne	
	Barnet har tidlig alkoholdebut	

Ligeledes opstiller andre en teori om, at tidlig brug af alkohol kan kanalisere unge ind i miljøer, der understøtter og opretholder en afvigende adfærd, deriblandt ungdomskriminalitet (Caspi, Elder & Bem, 1987). Andre igen forklarer sammenhængen mellem tidlig brug af alkohol og kriminalitet med, at en tidlig debut med alkohol er en indikator på problemadfærd, der allerede gør sig gældende i den tidlige barndom, og som fører til

ungdomskriminalitet (Jessor & Jessor, 1977). De forskellige teorier udelukker ikke nødvendigvis hinanden og kan illustrere nogle af de mekanismer, der kan være på spil.

Tabel 2.1 giver et overblik over alle de gennemgåede risiko- og beskyttelsesfaktorer.

Det er med afsæt i disse fire områder og faktorer identificeret i tidligere undersøgelser, at vi gennem analysen i de kommende kapitler vil identificere, hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer der gælder for unge i Danmark.

SAMSPILLET MELLEM KARAKTERISTIKA

Involveringen i kriminalitet kan afhænge af, *hvem* personen er (deres personlige karakteristika og erfaringer), og *hvor* de befinder sig (karakteristika af det miljø, de er udsat for) – samt samspillet mellem disse to forhold (Wikström m.fl., 2012). Ifølge kriminologen Wikströms *Social Action Theory* ses kriminalitet som moralsk handlen, altså er det handlen, der overskrider regler om, hvad der er rigtigt og forkert. Personer begår kriminalitet, (1) fordi de ser kriminalitet som et rentabelt alternativ og (2) vælger at gøre det (vanebaseret eller bevidst). Sandsynligheden for, at en person ser kriminalitet som et alternativ og vælger at begå kriminalitet, afhænger af hans eller hendes kriminalitetstilbøjelighed, og hvorvidt han eller hun befinder sig i højrisikoområder såsom bycentre sammen med kriminelle kammerater og eventuel under påvirkning af alkohol eller andre rusmidler (Wikström m.fl., 2012). I denne undersøgelse analyserer vi et barns individuelle faktorer og baggrundsfaktorer samt en række livsstilsfaktorer, når barnet er 11 år. Vi har dog ikke i denne undersøgelse mulighed for at vide ret meget om, hvorvidt den unges venner er asociale, og hvor de unge færdes med deres venner.

AT FORUDSIGE, HVEM DER BEGÅ KRIMINALITET

Ved hjælp af dokumenterede risiko- og beskyttelsesfaktorer er det muligt at beregne fremtidig sandsynlighed for, om et barn vil begå kriminalitet som 15-årig (Loeber & Farrington, 2008: s. 259). Alle børn har en individuel sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet. Det, at en (eller flere) risikofaktor(er) er til stede i et barns liv, fører ikke automatisk til, at barnet begår kriminalitet, men forøger barnets sandsynlighed for at begå

ungdomskriminalitet. Det er dog vigtigt at understrege, at størstedelen af børnene, der er i øget risiko for at begå kriminalitet, aldrig kommer til at begå kriminalitet. Selvom forskningen med stor sikkerhed kan udpege en række risikofaktorer, der øger sandsynligheden for at begå kriminalitet, så kan forskningen derimod ikke med samme sikkerhed forudsige, hvorvidt en enkel person vil begå kriminalitet. En tidligere undersøgelse fra SFI af ungdomskriminalitet viser, at ud af de børn, der har en høj kriminalitetsrisiko, vil langt størstedelen (82 pct.) af dem ikke begå kriminalitet. Når vi således beskæftiger os med kriminalitet, som er et relativt sjældent forekommende fænomen, er det derfor forbundet med en vis usikkerhed at forudsige, hvem der begår kriminalitet (Christoffersen m.fl., 2011; Farrington, 2005).

HØJRISIKOUNG OG RESILIENS

Vi anvender i denne rapport risiko- og beskyttelsesfaktorer til at identificere en højrisikogruppe af børn i 7-års-alderen. De er i højrisiko, fordi de gennem deres opvækst i højere grad end andre børn har været udsat for faktorer, som tidligere forskning peger på øger sandsynligheden for at begå kriminalitet. Vi vil i kapitel 3 konkret beskrive, hvordan vi identificerer gruppen af børn i højrisikogruppen. Udvælgelsen af en højrisikogruppe gør det muligt at analysere, hvilke faktorer der hænger sammen med, at de fleste børn, der er udsat tidligt i deres barndom, alligevel ikke ender med at begå kriminalitet.

Et af de mest kendte studier, der bruger dette analysedesign, er Kauai Longitudinal Study (Werner & Smith, 1989, 1992). Studiet har fulgt 698 børn født i 1955 på Kauai, Hawaii, hvor data blev indsamlet ved fødslen, og da personerne var 2, 10, 18, 30 og 40 år. Børnene blev udvalgt på baggrund af, at de havde lav fødselsvægt eller medfødte skader, og at de voksede op i fattige og ustabile hjem med forældre med lav uddannelse og svære mentale problemer. Formålet var således at undersøge, hvordan denne gruppe af særligt udsatte børn formåede at klare sig godt og bl.a. undgik at ende i kriminalitet (Werner & Smith, 1992, 1989).

At de unge klarer sig godt på trods af svære opvækstforhold, gør, at de unge kan siges at være resiliente. Begrebet resiliens stammer fra det engelske ord *resilience*, der betyder modstandsdygtig og er en betegnelse for, hvor modstandsdygtig den unge er over for de udfordringer, den

unge møder i sit liv (Werner & Smith, 1989). At en ung er resilient, vil i denne sammenhæng sige, at selvom den unge er udsat for adskillige risikofaktorer, så begår vedkommende alligevel ikke kriminalitet, men vil i stedet udvikle sig positivt ligesom de fleste andre unge. Resiliens er et begreb, der bliver anvendt i mange forskellige sammenhænge og derfor har flere betydninger. I denne undersøgelse tager vi udgangspunkt i en forståelse af resiliens, som fokuserer på, ”hvad der er karakteristisk for mennesker, der klarer sig, på trods af at de er udsat for belastninger” (Lausten, Hansen & Jensen, 2013).

Hvilke beskyttelsesfaktorer, der fx gør udsatte unge resiliente i forhold til at begå ungdomskriminalitet, kan være vanskeligt at undersøge. Det kræver en stor stikprøve eller en stratificeret udtrækning af udsatte unge. Problemet med især sidstnævnte er, at forløbsundersøgelser med udsatte unge ofte lider under et stort bortfald. SFI’s Børneforløbsundersøgelse er imidlertid unik, idet størrelsen på stikprøven (på 3.038 børn) betyder, at den er stor nok til, at vi kan gennemføre særskilte analyser af børn i højrisikogruppen.

DATA OG ANALYSESTRATEGI

I det foregående kapitel har vi diskuteret de bagvedliggende teorier og begreberne risiko- og beskyttelsesfaktorer, som anvendes i rapporten. I dette kapitel vil vi først præsentere SFT's Børneforløbsundersøgelse. Herefter beskriver vi, hvordan vi i denne rapport arbejder med selvrapporтерet kriminalitet, vores analysemodel og metoder, samt hvordan vi operationaliserer faktorerne fra forrige kapitel til den kommende analyse.

DATA

Undersøgelsen baserer sig på SFT's Børneforløbsundersøgelse, årgang 95. Forløbsundersøgelsen følger en repræsentativ stikprøve på 6.000 børn født i 1995 af mødre med dansk statsborgerskab. Stikprøven inkluderer således kun børn af mødre med dansk statsborgerskab i 1995 og er således ikke repræsentativ for børn med indvandrer eller efterkommer baggrund. Fra andre undersøgelser ved vi, at unge med indvandrer eller efterkommer baggrund hyppigere begår kriminalitet (Christoffersen m.fl., 2011). Derfor kan vi forvente, at selvrapporтерet kriminalitet vil være lavere i denne undersøgelse end i andre undersøgelser, hvor unge med indvandrer eller efterkommer baggrund, hvis mødre ikke har statsborgerskab, er inkluderet.

Forældrene til 1995-årgangen er blevet interviewet ca. hvert fjerde år i løbet af barnets opvækst, ligeledes er børnene blevet interviewet, da de var 11 og 15 år. Forløbsundersøgelsen indeholder omfattende oplysninger om børnenes hverdagsliv, trivsel og sundhed, herunder også spørgsmål vedrørende kriminalitet og antisocial adfærd.

Ud af de oprindelige 6.000 børn, der er en del af børneforløbsundersøgelsen, er der med årene sket et frafald. I denne undersøgelse indgår kun de børn, hvis mødre har besvaret spørgeskemaerne, da børnene var 7 og 11 år gamle, og børnene samtidig har besvaret spørgeskemaerne, da de var 11 og 15 år gamle. Analyseudvalget bliver dermed begrænset til 3.038 børn, som vi har informationer om, da børnene var 7, 11 og 15 år gamle.

I tillæg til informationer fra mødrene supplerer vi analyserne med informationer fra Danmarks Statistiks registre. Fra registrene har vi bl.a. oplysninger om indkomst og familietype for mødre og fædre til de over 70.000 børn født i 1995. Ved at anvende oplysninger fra registre, såsom oplysninger om indkomst indhentet fra skattevæsenet eller nøjagtige oplysninger om forældrenes uddannelsesniveau, kan nogle af de usikkerheder, der er knyttet til survey-data, reduceres. Det fremgår i tabellerne i dette kapitel, hvilke oplysninger der stammer fra registrene, og hvilke der stammer fra interview med børnene og forældrene fra Børneforløbsundersøgelsen.

Bortfaldet i SFT's Børneforløbsundersøgelse er skævt fordelt på en sådan måde, at det medfører en svagere repræsentation af de grupper i befolkningen, som har en overvægt af sociale og helbredsmæssige vanskeligheder (Andersen, 2012a). Bortfaldet kan påvirke resultatet således, at vi vil se mindre selvrapporteret kriminalitet i undersøgelsen, end hvis alle børn og mødre, som var blevet udvalgt, havde deltaget i undersøgelsen. Dog vil regressionsanalyserne tage højde for mange af de faktorer, som er relateret til bortfaldet. For eksempel viser bortfaldsanalysen, at der medvirker relativt færre børn af teenagemødre, børn med forældre, der ikke bor sammen, børn, hvis mor og far har kort uddannelse, eller hvis mor og far står uden for arbejdsstyrken. Disse forhold tager vi højde for i analyserne, og bortfaldet vil dermed ikke i samme grad påvirke resultaterne af regressionsanalyserne.

SELVRAPPORTERET KRIMINALITET

I SFI's Børneforløbsundersøgelse har vi mulighed for at analysere selvrapporteret kriminalitet, dvs. at vi benytter de unges egne svar om kriminalitet fra spørgeskemaundersøgelsen. Børneforløbsundersøgelsen har til hensigt at bidrage med viden om børn og unges opvækstforhold i Danmark. Undersøgelsen har således et bredere fokus end denne rapport, og forløbsundersøgelsen har ikke specifikt udviklet spørgerammen med henblik på at belyse forskellige faktorer betydning for sandsynligheden for at begå ungdomskriminalitet. Ved at kombinere de unges besvarelser om selvrapporteret kriminalitet i 15-års-alderen med deres tidligere besvarelser bliver det dog muligt at belyse sammenhænge mellem faktorer i barndommen og det at begå kriminalitet senere hen.

Forløbsundersøgelsen er udført som besøgsinterview, dvs. at en interviewer er kommet i hjemmet og har stillet spørgsmål og udfyldt spørgeskemaerne sammen med barnet og forældrene. Da barnet var 7 år, blev barnet ikke interviewet, men det blev moren. I 11- og 15-års-alderen blev barnet selv interviewet. I tilfælde af følsomme spørgsmål (kriminalitet, rusmidler etc.) blev de unge bedt om selv at taste svaret ind på computeren uden at skulle oplyse svarene til intervieweren. Denne fremgangsmåde er valgt for at mindske, at de unge svarer det, som de tror vil fremstille dem positivt over for intervieweren, den såkaldte *social desirability bias* (Nederhof, 1985).

Selvrapporteret kriminalitet er en pålidelig og gyldig måde at kortlægge den faktiske børne- og ungdomskriminalitet på (Thornberry & Krohn, 2000). Fremgangsmåden kan sikre oplysninger også om den kriminalitet, der ikke ender med anmeldelser og domme. Den er også særlig anvendelig til at lave undersøgelser af børn og unge, der sjældent er i kontakt med politiet.

De unge blev spurgt til deres kriminelle adfærd, da de var 15 år. De blev spurgt, hvorvidt de har begået syv forskellige former for kriminelle handlinger, rangerende fra lettere til mere alvorlig kriminel adfærd. Tabel 3.1 giver et overblik over de syv kriminalitetsformer, samt hvor mange procent af de unge der har begået de kriminelle handlinger. Flest unge har stjålet ting, 16 pct. har taget varer i en butik, og 14 pct. har taget andres ting uden tilladelse. Blandt de unge har 13 pct. ødelagt andres ting med vilje, og 11 pct. har tævet eller truet andre med tæv. 5 pct. har købt

private varer, som de tror er stjålne. 3 pct. har været bevæbnede, og 2 pct. har stjålet varer ved indbrud i butik.

TABEL 3.1

Andel 15-årige, der angiver af have begået forskellige former for kriminalitet.

Særskilt for køn. Procent.

	Alle (n = 3.038)	Piger (n = 1.463)	Drenge (n = 1.575)
Taget varer i en butik uden at betale? For eksempel slik, musik, spil, kosmetik, tøj eller andet	16	13	20***
Uden tilladelse taget ting, som ikke var dine? For eksempel en andens tøj, spil, mobiltelefon eller lign. (tyveri)	14	11	16***
Ødelagt andres ting med vilje? For eksempel tøj, cykel, knust en rude	13	9	17***
Tævet eller truet andre med tæv?	11	6	15***
Privat købt varer, som nok var stjålet? (hæleri)	5	3	7***
Gået ud eller i byen bevæbnet med ulovlig kniv, slagvåben eller skydevåben?	3	1	4***
Stjålet varer eller penge ved indbrud i en butik?	2	1	2

Anm.: Signifikanstesten mellem kønnene er lavet med en t-test. *** p < 0.001, ** p < 0.01, * p < 0.05.

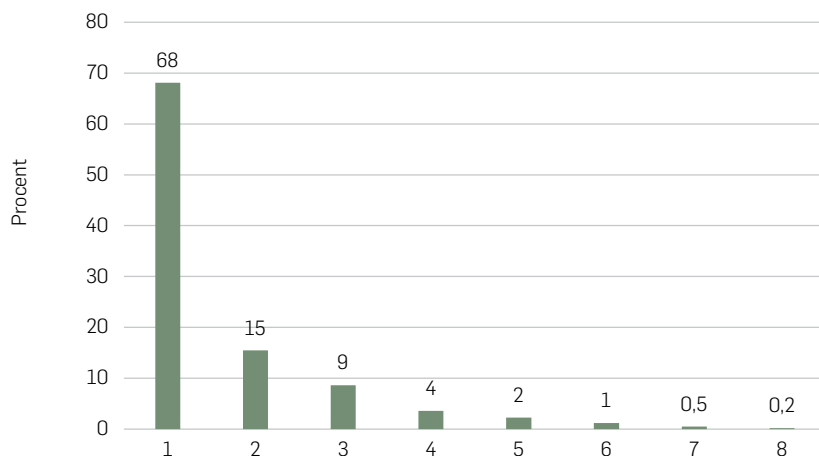
Kilde: SFI's forløbsundersøgelse af danske børn født i 1995, n = 3.038.

Tabel 3.1 viser, at drengene begår mere kriminalitet end pigerne. Flere drenge har begået alle syv typer af kriminelle handlinger, dog er forskellen mellem drenge og piger ikke signifikant forskellig, hvad angår at have begået indbrud i butik. Andelen af piger og drenge, der begår kriminalitet, har over de seneste 25 år nærmet sig hinanden. Kriminalitetsbilledet for drenge og piger er derved kommet til at ligne hinanden mere og mere (Balvig, 2011).

Figur 3.1 viser, at det er forskelligt, hvor mange kriminalitetsformer den enkelte unge har rapporteret. En stor gruppe af unge har ikke erfaring med nogen af de syv kriminalitetsformer (68 pct.). 15 pct. har begået én slags kriminalitet, 9 pct. har begået to kriminalitetsformer, og 8 pct. har begået tre eller flere af de kriminelle handlinger.

FIGUR 3.1

15-årige fordelt efter antal kriminalitetsformer.

Kilde: SFT's forløbsundersøgelse af danske børn født i 1995, n = 3.038

Ligeledes er der forskel på graden af alvorlighed i de forskellige kriminelle handlinger. Samtlige handlinger er på kant med eller overskrider straffeloven, men nogle handlinger vil formentlig falde under en bagatelgrænse og ikke kræve indblanding fra politi eller domstole.

For i analyserne at kunne tage højde for graden af alvor og det, at de unge begår et forskelligt antal kriminalitetsformer, inddeler vi de unge i to kategorier: Unge, der har kriminel adfærd, og unge, der ikke har kriminel adfærd. Denne fremgangsmåde er udbredt i danske ungdomsundersøgelser af selvrapporteret kriminalitet (Balvig, 2011; Nielsen, Sørensen & Osmec, 2010; Pedersen, 2013).

Vi kategoriserer unge som havende en kriminel adfærd, hvis de rapporterer, at de har begået fire eller flere af kriminalitetstyperne, eller hvis de har begået indbrud eller har været bevæbnede. Vi vurderer indbrud og at have været bevæbnet som alvorlige kriminalitetstyper. Denne afgrænsning begrundes med, at vi både tager højde for antal kriminalitetsformer og alvorligheden af kriminalitet, og at vi finder en gruppe af unge med kriminel adfærd, der nogenlunde svarer til, hvad lignende undersøgelser finder. Denne inddeling gør, at 9 pct. af de unge i undersøgelsen kan kategoriseres som unge med kriminel adfærd. På baggrund af

denne kategorisering er der forskel på, hvor stor en andel drenge og piger der kategoriseres som havende kriminel adfærd; 11 pct. af drengene og 6 pct. af pigerne har kriminel adfærd.

ANALYSEMODEL

I dette afsnit beskriver vi fremgangsmåden i analysen. Vi anvender logistiske regresionsmodeller til at analysere, hvordan ungdomskriminalitet hænger sammen med bestemte risiko- og beskyttelsesfaktorer. Det enkelte barns risiko- og beskyttelsesfaktorer er med til at bestemme barnets sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet. På baggrund af en logistisk regressionsmodel kan man beregne sandsynligheden for, at et barn begår ungdomskriminalitet.

I analysen af risiko- og beskyttelsesfaktorerers sammenhæng med selvrapporteret ungdomskriminalitet er to forhold vigtige for analysemodellen. De faktorer, der inddrages, kommer før i tid end den kriminelle handling, og der tages højde for, at risiko- og beskyttelsesfaktorer indbyrdes påvirker hinanden.

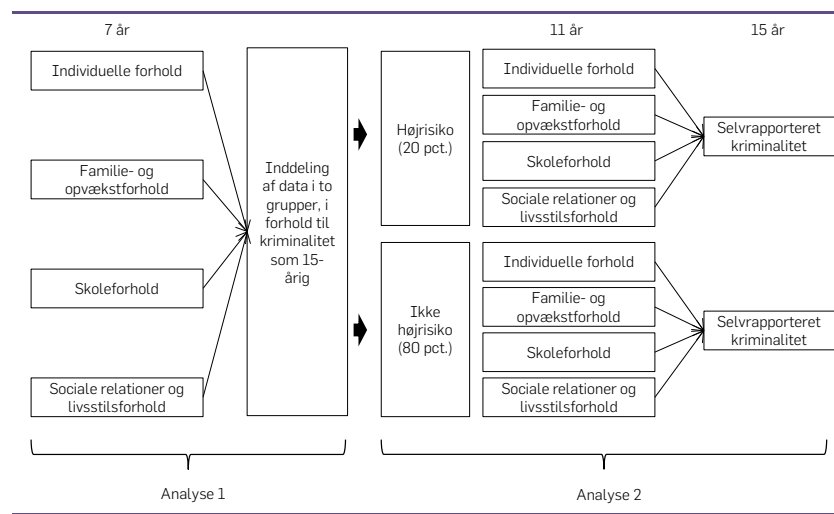
Da vi analyserer, hvorvidt de unge har begået kriminalitet, da de var 15 år, anvender vi faktorer fra de unges liv, som optræder, *inden* de er fyldt 15 år i modellen. Det er dog væsentligt at understrege, at det ikke er muligt for os at sige, hvornår de unge har begået kriminaliteten, blot om de ved deres femtende leveår havde begået en eller flere af de syv kriminalitetsformer.

Som beskrevet i kapitel 2 peger forskningen på, at risiko- og beskyttelsesfaktorer spiller sammen, hvilket gør det vanskeligt at adskille faktorerne på et bestemt interviewtidspunkt. Når vi vælger at tage udgangspunkt i data indsamlet på et bestemt interviewtidspunkt, medtages derfor både risiko- og beskyttelsesfaktorer oplyst på dette tidspunkt.

På baggrund af den tidligere forskning har vi operationaliseret de risiko- og beskyttelsesfaktorer, der blev identificeret i kapitel 2, i forhold til de spørgsmål, der er stillet i SFT's Børneforløbsundersøgelse. Ud fra risiko- og beskyttelsesfaktorer, da børnene var 7 år, inddeler vi børnene i to grupper: En gruppe med de børn, der har størst sandsynlighed for at begå kriminalitet (højrisikogruppe), og en gruppe for de børn, der har en lavere sandsynlighed for at begå kriminalitet (ikke-højrisikogruppe). Dernæst undersøger vi for højrisikogruppen og ikke-højrisikogruppen hver

især, hvordan risiko- og beskyttelsesfaktorer der er til stede, da børnene er 11 år, hænger sammen med sandsynligheden for at begå kriminalitet, da de er 15 år. På denne måde anvender vi tre databølger fra forløbsundersøgelsen, da børnene er 7, 11 og 15 år gamle.

FIGUR 3.2
Analysemodel.

Børnenes liv før det syvende leveår hænger selvfølgelig også sammen med deres risiko for kriminalitet. Grunden til, at modellen ikke anvender variabler fra tidligere i børnenes liv end det syvende år, er, at dette vil føre til en meget omfattende og uoverskuelig model (Lippe & Wilkinson, 2005), hvor der er stor risiko for, at der opstår multikollinearitet mellem de forskellige faktorer. Det vil sige, at der vil opstå en skævhed i estimaterne i regressionsmodellerne, da flere faktorer forklarer det samme. Ligeledes ville inddragelsen af endnu tidligere besvarelser, fra da børnene var henholdsvis 6 måneder og 3 år, føre til yderligere frafald i analyserne, hvilket vil gøre analyserne mere sårbare over for manglende repræsentativitet.

LOGISTISK REGRESSION

En logistisk regression er en statistisk metode, der anvendes til at belyse sammenhæng mellem to faktorer, når der samtidig tages højde for andre forhold. I denne kontekst kan det fx være, om der er en sammenhæng mellem at have en far uden for arbejdsmarkedet som 7-årig, og sandsynligheden for, at barnet begår kriminalitet som 15-årig. Den logistiske regression ser ikke på hver sammenhæng adskilt, men ser på, om sammenhængen stadig er der, når der er taget højde for alle andre faktorer, vi også har med i regressionsanalysen, dvs. alle risiko- og beskyttelsesfaktorer præsenteret i kapitlet. Dermed tages der højde for, om fx det at have en far uden for arbejdsmarkedet betyder noget, når der også er taget højde for faktorer såsom morens arbejdsmarkedstilknnytning, familiens økonomiske forhold og andre inkluderede risiko- og beskyttelsesfaktorer.

I det følgende præsenteres resultaterne fra de logiske regressio-
ner som odds ratios. Odds ratios sammenligner sandsynligheden for at begå kriminalitet for de børn, der oplever/udsættes for en given risikofaktor, i forhold til de børn, der ikke oplever risikofaktoren. Når odds ratioen er større end 1, er der en positiv sammenhæng, det vil sige, at tilstedeværelsen af denne faktor i barnets liv hænger sammen med en øget sandsynlighed for, at barnet begår kriminalitet. Faktoren kan dermed betegnes som en risikofaktor i forhold til at begå kriminalitet. Når odds ratioen derimod er mellem 0 og 1, er der en negativ sammenhæng. Det vil sige, at tilstedeværelsen af faktoren hænger sammen med en mindsket sandsynlighed for at begå kriminalitet. Faktoren er således en beskyttelsesfaktor. Hvis vi fx finder en signifikant odds ratio, der er større end 1, for, om familien lever i fattigdom, så har barnet en større sandsynlighed for at begå kriminalitet som 15-årig sammenlignet med børn fra familier, der ikke lever i fattigdom. Det omvendte gør sig gældende, når der er tale om en beskyttelsesfaktor. Hvis vi i modellen finder en signifikant odds ratio, der er mellem 0 og 1, for, om moren læser højt for sit barn, skal det forstås som, at barnet vil have en lavere sandsynlighed for at begå kriminalitet, når moren læser højt for barnet, end børn, hvor moren ikke læser højt.

DESKRIPTIVE TABELLER MED SIGNIFIKANSTEST

Når vi i næste kapitel præsenterer tabeller med deskriptive analyser af højrisikogruppen og ikke-højrisikogruppen, anvender vi også statistiske test til at undersøge, om forskellen mellem grupperne er *statistisk signifikant*, fx om højrisikogruppen og ikke-højrisikogruppen laver lige mange aktiviteter med deres mødre. Det vil sige, om de observerede forskelle er så store, at de ikke skyldes tilfældig variation, som altid vil optræde, når man analyserer på stikprøver. Signifikansniveauer angives ved hjælp af stjerner i tabellerne. Er en given sammenhæng signifikant på et 5-procents-niveau, kan man sige, at der er en 95-procents chance for, at man har skønnet rigtigt (og en 5-procents risiko for, at man har skønnet forkert).

OPERATIONALISERING AF RISIKO OG BESKYTTELSE

I kapitel 2 præsenterede vi med afsæt i den eksisterende forskningslitteratur fire områder med tilhørende risiko- og beskyttelsesfaktorer. I dette afsnit vil vi beskrive, hvordan vi operationaliserer de fundne faktorer gennem spørgsmålene i SFT's Børneforløbsundersøgelse for de 7- og 11-årige.

INDIVIDUELLE FORHOLD

De individuelle forhold knytter sig, som tidligere beskrevet, til barnet, herunder barnets personlighed, samt hvordan barnet opfatter sig selv og verden omkring sig.

Som forskningsgennemgangen viste, står drenge bag flere kriminelle handlinger end piger, hvorfor det at være dreng medtages som en individuel risikofaktor (Christoffersen m.fl., 2011; Fagan m.fl., 2007). I Børneforløbsundersøgelsen er 52 pct. af børnene drenge.

Børnenes selvkontrol og impulsivitet operationaliserer vi ved at betragte hyperaktivitet som en risikofaktor. I SFT's Børneforløbsundersøgelse er børnenes hyperaktivitet målt ved hjælp af spørgsmålene fra "Strengths and Difficulties Questionnaire" (SDQ). SDQ er et standardiseret sæt spørgsmål, der bruges til at måle børns og unges psykiske og sociale situation. Mødrene i forløbsundersøgelsen har besvaret disse spørgsmål om deres barn, da børnene var 7 og 11 år gamle. Blandt børnene i undersøgelsen er der, da de er 7 år gamle, 8 pct., der er så hyper-

aktive, at de beskrives som værende uden for normalområdet. Da børnene er 11 år gamle, er 6 pct. hyperaktive uden for normalområdet.

TABEL 3.2

Individuelle forhold. Risiko- og beskyttelsesfaktorer, da børnene er 7 år (2003) og 11 år (2007).

	Risiko- eller beskyttelsesfaktor	Kilde til information	7 år (2003) Pct.	11 år (2007) Pct.
Dreng	risiko		52	52
Er hyperaktiv (SDQ)	risiko	mor	8	6
Sparer mange af sine penge op	beskyttelse	barn		41
Har lav empati	risiko	barn		2
Finder sin krop passende (ikke for tyk eller for tynd)	beskyttelse	barn		66
Er glad for sit liv	beskyttelse	barn		64
Moren læser højt for barnet 30 min eller mere om dagen	beskyttelse	mor	24	
Læser bøger 2 gange om ugen eller oftere	beskyttelse	barn		57

Kilde: SFT's forløbsundersøgelse af danske børn født i 1995, n = 3.038.

Børnenes selvkontrol og evner til at planlægge ud i fremtiden betragtes som beskyttelsesfaktorer, og vi operationaliserer dem ved at se på, hvor gode børnene er til at spare op. I Børneforløbsundersøgelsen er barnet som 11-årig blevet spurgt til, om det har sparet nogle penge op med henblik på at kunne købe en større ting. 41 pct. af børnene har svaret, at de har sparet en stor del af deres lomme penge op med henblik på at kunne købe en større ting.

For at undersøge risikofaktoren 'at have lav empati' har vi i denne undersøgelse sammensat et indeks, som kan måle, om barnet har lav empati. Indekset er baseret på barnets udtalelser om, i hvilken grad barnet bliver ked af det, når andre børn er kede af det, om det bliver flovt, når nogen er til grin, samt om barnet trøster og roser andre børn. I undersøgelsen er 2 pct. af børnene kategoriseret som havende lav empati.

Positiv selvopfattelse er en individuel beskyttelsesfaktor (Werner & Smith, 1989). To faktorer, vi finder kan belyse dette, er børnenes forhold til deres krop samt deres opfattelse af deres liv. Da børnene er 11 år, har 66 pct. et positivt forhold til deres egen krop, som de mener, er passende. 34 pct. mener, at de enten er for tykke eller for tynde. Et flertal af børnene er generelt glade for deres liv (64 pct.), hvilket er en beskyttelsesfaktor.

Det at have gode verbale færdigheder er en beskyttelsesfaktor imod at begå kriminalitet. I forløbsundersøgelsen har vi mulighed for at undersøge, hvor ofte der bliver læst højt for børnene, og hvor meget børnene selv læser i deres fritid. Det er ikke det samme som at måle de unges verbale færdigheder, men vi kan måske indfange noget af baggrunden for denne effekt ved at anvende disse variable. Da børnene var 7 år gamle, fik 24 pct. af børnene læst højt af deres mor mere end 30 minutter om dagen. Da børnene var 11 år gamle, læste 57 pct. af dem i deres fritid bøger to gange om ugen eller oftere.

FAMILIE- OG OPVÆKSTFORHOLD

Forskningslitteraturen refereret i kapitel 2 gav indblik i, at unges familie- og opvækstforhold har betydning for deres risiko for at begå ungdomskriminalitet. Tabel 3.3 herunder giver et overblik over de familiemæssige risiko- og beskyttelsesfaktorer, der indgår i analyserne, da børnene var 7 og 11 år. I dette afsnit gennemgår vi faktorerne ud fra de samme underkategorier, som blev præsenteret i kapitel 2: forældres socioøkonomiske status, forældres psykiske sygdomme og misbrug, familiestrukturen samt forholdet mellem barn og forældre.

TABEL 3.3

Familie- og opvækstforhold. Risiko- og beskyttelsesfaktorer, da børnene er 7 år (2003) og 11 år (2007).

	Risiko- eller beskyttelsesfaktor	Kilde til information	7 år (2003) Pct.	11 år (2007) Pct.
Faren har højst grundskole	Risiko	dst	18	17
Moren har højst grundskole	Risiko	dst	14	12
Familien lever under fattigdomsgrænsen	Risiko	dst	2	2
Moren vurderer økonomi som dårlig	Risiko	mor	4	3
Faren er på dagpenge/kontanthjælp	Risiko	dst	3	1
Faren er på førtidspension/uden for arbejdsmarkedet	Risiko	dst	2	4
Moren er på dagpenge/kontanthjælp	Risiko	dst	6	3
Moren er på førtidspension/uden for arbejdsmarkedet	Risiko	dst	6	5
Familien bor i lejebolig	Risiko	dst	17	16
Familien bor i almennyttig bolig	Risiko	dst	8	8
Forældrene har betinget/ubetinget dom 1980-2003	Risiko	dst	8	
Forældre har betinget/ubetinget dom 2004-2009	Risiko	dst		1
Moren oplever problem med depression	Risiko	mor	4	
Moren har søgt læge for problem med depression	Risiko	mor	8	
Moren oplever problem med angst	Risiko	mor	3	
Moren har søgt læge for problem med angst	Risiko	mor	8	
Moren har problem med alkohol	Risiko	mor	0,4	
Moren var teenager, da hun fik sit første barn	Risiko	mor	4	
Barnet er ikke-førstefødt (har ældre søskende)	Risiko	mor	56	
Barnet bor i stedfamilie eller med enlig forsørger	Risiko	dst	15	24
Forældrene skændes ugentligt	Risiko	mor	8	
Moren har oplevet vold fra samlever	Risiko	mor	1	
Forældrene skændes tit eller kalder hinanden grimme ting	Risiko	barn		4
Moren har kontaktet kommunen vedr. barn	Risiko	mor	13	11
Barnet bliver straffet med lussing eller endefuld	Risiko	mor	4	2
Der er mistanke om seksuelt overgreb	Risiko	mor		1
Moren vurderer forhold til barnet som meget tæt	Beskyttelse	mor		70
Moren taler meget med barnet (indeks 1-4, 1 = aldrig, 4 = næsten dagligt)	Beskyttelse	mor	3,27 (0,47)	3,10 (0,51)
Moren laver aktiviteter med barnet (indeks 1-4, 1 = aldrig, 4 = næsten dagligt)	Beskyttelse	mor	2,60 (0,40)	2,18 (0,35)
Barnet er alene hjemme flere gange om ugen	Risiko	barn		53
Barnet synes, mor er nok hjemme	Beskyttelse	barn		83

Kilde: SFI's forløbsundersøgelse af danske børn født i 1995, n = 3.038.

SOCIOØKONOMISK STATUS

Forældrenes uddannelsesniveau samt arbejdsløshed eller afhængighed af overførselsindkomster kan være risikofaktorer i forhold til at begå kriminalitet. I denne undersøgelse har 18 pct. af fædre og 14 pct. af mødre kun en grundskoleuddannelse, da børnene er 7 år gamle. Da børnene er 11 år, har flere forældre opnået en længere uddannelse, der har 17 pct. af fædre og 12 pct. af mødre kun gennemført en grundskoleuddannelse.

Fattigdom blev i litteraturgennemgangen fremhævet som en risikofaktor. I denne undersøgelse lever 2 pct. af familierne under en fattigdomsgrænse på 50 pct. af medianindkomsten, både da børnene var 7 år og 11 år. I undersøgelsen blev mødrene også spurgt til deres vurdering af familiens økonomi. Da børnene er 7 år gamle, vurderer 4 pct. af mødrene, at familiens økonomi er dårlig, mens det samme gør sig gældende for 3 pct., da børnene er 11 år gamle. Dette er færre end i hele børnebefolkningen (Ottosen m.fl., 2014).

Når vi kigger på beskæftigelse, har forældrene til børnene i denne undersøgelse generelt været i beskæftigelse, men nogle af forældrene er arbejdsløse (på dagpenge, kontanthjælp, sygemeldt, på orlov eller på barselsorlov²), mens andre er uden for arbejdsmarkedet (på førtidspension, efterløn, folkepension eller ikke-erhvervsaktive). Da børnene er 7 år gamle, er 3 pct. af fædrene arbejdsløse, og 2 pct. er uden for arbejdsmarkedet. Blandt mødrene er 6 pct. arbejdsløse, og 6 pct. er uden for arbejdsmarkedet. Da børnene er 11 år, er 1 pct. af fædrene arbejdsløse, og 4 pct. er uden for arbejdsmarkedet. Blandt mødrene er 3 pct. arbejdsløse, og 5 pct. er uden for arbejdsmarkedet. Dette er færre end i hele børnebefolkningen (Ottosen m.fl., 2014).

Boligtype og boligområde blev i kapitel 2 fremhævet som en risikofaktor. 8 pct. af familierne i forløbsundersøgelsen bor i almennyttig bolig, og 17 pct. bor i lejebolig, da børnene er 7 år. Da børnene er 11 år, bor ligeledes 8 pct. af familierne i almennyttig bolig og 16 pct. i lejebolig.

Børn af forældre, der har været kriminelle, har øget risiko for at begå ungdomskriminalitet. I forløbsundersøgelsen har 8 pct. af forældrene modtaget en betinget eller ubetinget dom i perioden 1980-2003. De 8 pct. dækker over, at 7 pct. af fædrene har fået en dom, mens 1 pct. af mødrene har fået en dom i perioden. I perioden 2004-2007 har 1 pct. af forældrene modtaget en betinget eller ubetinget dom, denne andel udgøres ligeledes først og fremmest af fædrene. I denne undersøgelse skelner vi ikke mellem forskellige domstyper, eller om forældrene har fået flere domme i perioderne.

2. I vores undersøgelse ser vi ikke nogen grund til, at barselsorlov nødvendigvis øger børnenes risiko for kriminalitet, men barselsorlov er slået sammen med gruppen af arbejdsløse i Danmarks Statistiks opgørelse af beskæftigelse og derfor også i denne undersøgelse.

PSYKISK SYGDOM OG MISBRUG

Morens psykiske sygdom kan være en risikofaktor i forhold til at begå kriminalitet, hvorfor morens problemer med depression medtages som en risikofaktor. Da børnene er 7 år gamle, har 4 pct. af mødrene oplevet problemer med depression, uden at de har søgt læge, og 8 pct. af mødrene har søgt læge med problemer med depression. Morens problemer med angst medtages ligeledes som en risikofaktor. Da børnene er 7 år gamle, har 3 pct. af mødrene oplevet problemer med angst, uden at de har søgt læge, og 8 pct. af mødrene har søgt læge med problemer med angst.

Det, at et barns forældre har et misbrug, blev i litteraturen identificeret som en risikofaktor. Da børnene var 7 år gamle, oplyste 0,4 pct. af mødrene, at de havde et problem med alkohol. Dette tal ligger under, hvad andre undersøgelser finder, hvilket kan forklares med undersøgelsens socialt skæve bortfald og evt. underrapportering (Kristiansen m.fl., 2008).

FAMILIESTRUKTUREN

Familiestrukturen blev i litteraturen kædet sammen med unges risiko for at begå kriminalitet, hvor det, at moren var teenager, da hun fik sit første barn, blev identificeret som en risikofaktor. I denne undersøgelse har 4 pct. af mødrene fået deres første barn, mens de endnu var teenagere. Ligeledes blev det identificeret som en risikofaktor, at et barn har ældre søskende. Blandt børnene i forløbsundersøgelsen er 55 pct. de førstefødte i familien, mens 45 pct. har ældre søskende.

Det, at børnene lever i brudte familier, blev også identificeret som en risikofaktor. Da børnene i Børneforløbsundersøgelsen var 7 år gamle, boede 17 pct. ikke sammen med både deres mor og far. Det samme gjorde sig gældende for 24 pct., da de var 11 år gamle. Det er færre børn end i hele børnebefolkningen (Ottosen m.fl., 2014).

FORHOLDET MELLEM FORÆLDRENE OG BARNET

I forlængelse af familiestrukturen er det også væsentligt at se på, hvordan familiens omgangsform er. Konflikter i familien blev i forskningslitteraturen fremhævet som en risikofaktor. I denne undersøgelse vurderer 8 pct. af mødrene, at forældrene skændes ugentligt, og 1 pct. af mødrene oplever vold fra samlever, da børnene er 7 år. Da børnene er 11 år, vurderer 4 pct. af børnene, at det passer rigtig godt, at forældrene skændes eller siger grimme ting om hinanden.

13 pct. af mødrene har, da børnene er 7 år, og 11 pct., da børnene er 11 år, taget kontakt til kommunen om barnet, eksempelvis i forbindelse med vanskeligheder med at opdrage barnet eller for at få anden hjælp. Andre risikofaktorer er voldelige opdragelsesmetoder eller det at have været udsat for seksuelle overgreb. I forløbsundersøgelsen er 4 pct. af børnene blevet afstraffet med enten en lussing eller en endefuld, da de var 7 år. Det samme gør sig gældende for 2 pct., da børnene var 11 år. Knap 1 pct. af de 11-årige har været i en situation, hvor der har været mistanke om, at barnet har været udsat for et seksuelt overgreb.

Derudover hænger forholdet og tilknytningen mellem barnet og forældrene sammen med, om barnet begår kriminalitet (Dahl, 2013; Lösel & Bender, 2003). I analysen inddrager vi forskellige faktorer, som beskriver forholdet mellem barnet og moren. I undersøgelsen vurderer 70 pct. af mødrene, at de har et meget tæt forhold til barnet, da barnet er 11 år. I et indeks over, hvor ofte moren taler med barnet (indeks 1-4, 1 = aldrig, 4 = næsten dagligt), er gennemsnittet, da børnene er 7 år, 3,27, mens det, da børnene er 11 år, er 3,10. I et lignende indeks over, hvor ofte moren laver aktiviteter med barnet (indeks 1-4, 1 = aldrig, 4 = næsten dagligt), er gennemsnittet, da børnene er 7 år, 2,60, mens det, når børnene er 11 år, er 2,18. Opmærksomhed og interesse fra forældrenes side blev i forrige kapitel fremhævet som beskyttelsesfaktorer. Samtidig peger litteraturen på, at det er en risikofaktor, hvis forældrene ikke bruger tilstrækkelig tid sammen med barnet. 53 pct. af børnene i forløbsundersøgelsen er som 11-årig alene hjemme i mindst én time flere gange om ugen. Samtidig synes et overvejende flertal af børnene som 11-årige, at deres mor til daglig er nok hjemme (83 pct.).

SKOLEFORHOLD

Risiko- og beskyttelsesfaktorer i forhold til barnets skolegang handler om barnets trivsel både fagligt og socialt samt skoleskift.

Da børnene er 7 år, går 23 pct. i børnehaveklasse. Disse børn har altså haft en sen skolestart. Flere undersøgelser viser, at en sen skolestart ofte vil være begrundet med manglende modenhed eller andre vanskeligheder, og selvom der bliver taget hensyn til disse vanskeligheder ved, at de kommer 1 år senere i skole, kan disse børn fremadrettet have flere vanskeligheder end børn, der starter rettidigt i skole i 6-års-alderen (Andersen, 2012b).

TABEL 3.4

Skoleforhold. Risiko- og beskyttelsesfaktorer, da børnene er 7 år (2003) og 11 år (2007).

	Risiko- eller beskyttelsesfaktor	Kilde til information	7 år (2003) Pct.	11 år (2007) Pct.
Barnet går i børnehaveklasse (ikke i 1.-2. klasse)	Risiko	mor	23	
Barnet er ikke glad for skole	Risiko	mor	1	
Barnet kan følge med i dansk	Beskyttelse	mor	75	
Barnet kan følge med i matematik	Beskyttelse	mor	76	
Barnet har haft mere end 1 skoleskift	Risiko	mor		4
Barnet vurderer sig selv som fagligt dygtig	Beskyttelse	barn		83
Barnet synes godt om skole, lærerne og det at gå i skole (indeks 1-5, 1 = dårlig og 5 = godt)	Beskyttelse	barn		4,07 (0,37)

Kilde: SFT's forløbsundersøgelse af danske børn født i 1995, n = 3.038.

Moren er, da børnene er 7 år, blevet bedt om at tage stilling til barnets trivsel i skolen. 1 pct. af børnene er ikke glade for at komme i skole. Ifølge morens vurdering kan 75 pct. af børnene følge med i dansk, og 76 pct. kan følge med i matematik.

Da børnene er 11 år, vurderer de fleste børn i forløbsundersøgelsen, at de har en god eller meget god faglighed (83 pct.). Børnene i undersøgelsen er generelt glade for at gå i skole og kan lide deres lærere og deres skole. På en skala fra 1 til 5, hvor 1 er dårligt, og 5 er godt, er gennemsnittet for børnenes tilfredshed med skolen 4,07. Derudover har 4 pct. af børnene i undersøgelsen skiftet skole mere end én gang, hvilket tidligere forskning peger på er en risikofaktor.

SOCIALE RELATIONER OG LIVSSTILSFORHOLD

Når det drejer sig om barnets sociale relationer og livsstil, kan vi gennem spørgsmålene i forløbsundersøgelsen operationalisere dette ved at kigge på barnets fritid, hvordan barnets relation er til dets venner samt barnets brug af rusmidler.

Det at gå til fritidsaktiviteter er i litteraturen en beskyttelsesfaktor imod at begå ungdomskriminalitet. De fleste børn i undersøgelsen går til noget i deres fritid, fx sport, teater, musik eller lignende. Da børnene er 7 år, går 91 pct. til en fritidsaktivitet, mens 89 pct. går til noget i deres fritid, da de er 11 år.

TABEL 3.5

Sociale relationer og livsstilsforhold. Risiko- og beskyttelsesfaktorer, da børnene er 7 år (2003) og 11 år (2007).

	Risiko- eller beskyttelses-faktor	Kilde til in-formation	7 år (2003) Pct.	11 år (2007) Pct.
Barnet går til en fritidsinteresse	Beskyttelse	mor & barn	91	89
Barnet går i SFO/klub efter skole		mor	81	
Barnet har drukket mindst en genstand	Risiko	barn		8
Barnet er særlig knyttet til et andet barn i skolen	Beskyttelse	mor	57	
Barnet har flere gange haft besøg hjemme af klassekammerater	Beskyttelse	mor	96	
Barnet bliver drillet af andre børn	Risiko	mor	3	
Barnet har konflikter med kammerater	Risiko	mor	10	25
Barnet bliver ofte mobbet	Risiko	barn		3
Barnet har ingen god ven	Risiko	barn		0,5
Barnet har en ven, der er rigtig dygtig i skolen	Beskyttelse	barn		80
Barnet har en ven, der ikke er så dygtig i skolen	Risiko	barn		49
Barnet har venner på besøg derhjemme flere gange om ugen	Beskyttelse	barn		56
Barnet er på besøg hjemme hos venner flere gange om ugen	Beskyttelse	barn		59

Kilde: SFI's forløbsundersøgelse af danske børn født i 1995, n = 3.038.

Tidlig risikoadfærd, deriblandt tidlig debut med alkohol, er en risikofaktor i forhold til ungdomskriminalitet. Da børnene er 11 år gamle, har 8 pct. drukket mindst en genstand alkohol.

Da børnene er 7 år, svarer moren på en række spørgsmål om barnets relationer til andre børn. I undersøgelsen er 57 pct. af børnene særligt knyttet til et andet barn i skolen, som det særligt gerne vil være sammen med. 96 pct. har flere gange haft besøg af klassekammerater. 10 pct. har konflikter med kammerater, mens 3 pct. bliver drillet af andre børn.

I forhold til børnenes venskaber, da de er 11 år, så har størstedelen af børnene i denne undersøgelse gode venner; kun 0,5 pct. svarer, at de ikke har en god ven. 25 pct. af børnene har haft konflikter med deres kammerater i skolen. I forlængelse heraf peger litteraturen på mobning som en risikofaktor. I denne undersøgelse kan vi se, at 4 pct. af børnene ofte er blevet mobbet. Et andet aspekt handler om, hvilke venner et barn har. I forløbsundersøgelsen er det ikke muligt at identificere, om børnene har positive og hjælpsomme venner, der følger sociale normer. I undersøgelsen har vi kun mulighed for at inddrage, hvordan børnenes venner klarer sig i skolen, da vi ikke ved, om vennerne har begået kriminalitet. 80 pct. af børnene har en ven, der er rigtig dygtig i skolen. Ligeledes har 49 pct. en ven, der ikke er så dygtig i skolen. Der må således være flere

børn, der oplever både at have en ven, der klarer sig godt, og en ven, der klarer sig mindre godt i skolen. Et tredje aspekt handler om, hvor og hvordan barnet er sammen med sine venner. I forløbsundersøgelsen har 56 pct. af børnene venner på besøg flere gange om ugen, og 60 pct. af børnene er selv på besøg hos venner flere gange om ugen.

Ovenfor har vi gennemgået de faktorer, der indgår i analysen inden for de fire områder: individuelle, familie, skole og livsstilsforhold. I næste kapitel vil vi analysere, hvordan disse risiko- og beskyttelsesfaktorer i børnenes barndom hænger sammen med det at begå ungdomskriminalitet som 15-årig.

IMOD ALLE ODDS

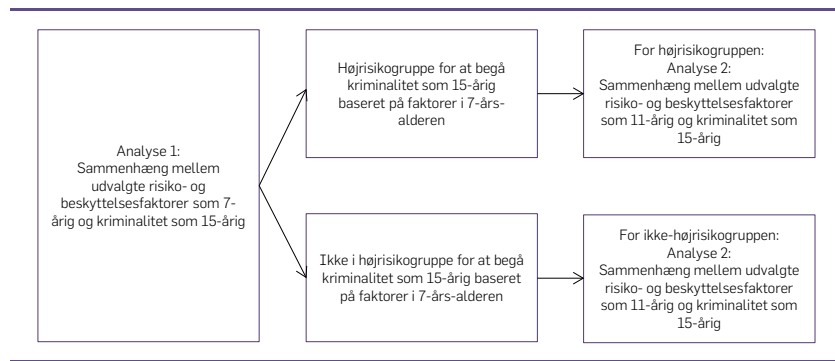
I dette kapitel analyserer vi, hvordan risiko- og beskyttelsesfaktorer i barndommen hænger sammen med ungdomskriminalitet. Vi deler analysen op i to dele. Først undersøger vi sammenhængen mellem risiko- og beskyttelsesfaktorer, da børnene er 7 år, og deres selvrapporterede kriminalitet som 15-årige (analyse 1). Dernæst undersøger vi sammenhængen mellem at være i en højrisikogruppe som 7-årig og selvrapporteret kriminalitet som 15-årig (analyse 2) (se figur 4.1).

I analyserne anvender vi risiko- og beskyttelsesfaktorerne beskrevet i kapitel 3. Vi har udvalgt faktorer på baggrund af tidligere forskning (se kapitel 2) og de muligheder, vi har for at finde tilsvarende variable i Børneforløbsundersøgelsen.

I analyse 1 benytter vi en logistisk regressionsanalyse til at vise, hvordan beskyttelses- og risikofaktorer målt i 7-års-alderen hænger sammen med sandsynligheden for at begå kriminalitet som 15-årig. Dernæst anvender vi analysen til at inddele børnene i henholdsvis en højrisikogruppe og en ikke-højrisikogruppe. Det vil sige, at vi ud fra analysen kan identificere de børn, der har den højeste risiko for at begå kriminalitet som 15-årig (højrisikogruppen) i modsætning til de børn, som ikke har en øget sandsynlighed for at begå kriminalitet (ikke-højrisikogruppen).

FIGUR 4.1

Illustration af analysens forløb.

I analyse 2 anvender vi denne inddeling af børn i henholdsvis en højrisiko- og ikke-højrisikogruppe til at belyse, hvordan risiko- og beskyttelsesfaktorer i 11-års-alderen hænger sammen med at begå kriminalitet som 15-årig. Risiko- og beskyttelsesfaktorerne, der optræder, når børnene er 11 år, fungerer således som en mediator for den påvirkning, der finder sted, da børnene er 7 år gamle (Christoffersen m.fl., 2011). Det vil sige, at faktorerne, som optræder i 11-års-alderen, kan ændre sammenhængen mellem tidligere risiko- og beskyttelsesfaktorer og sandsynligheden for at begå kriminalitet som 15-årig (Kraemer, Lowe & Kupfer, 2005). Sådanne medierende faktorer er med til at forklare, hvorfor ikke alle børn ender med at begå kriminalitet, når de er udsat for de samme risikofaktorer.

RISIKO- OG BESKYTTELSESFAKTORER, DA BØRNENE ER 7 ÅR

I dette afsnit analyserer vi, hvordan beskyttelses- og risikofaktorer målt i 7-års-alderen hænger sammen med sandsynligheden for at begå kriminalitet som 15-årig (analyse 1).

Tabel 4.1. viser resultatet af den logistiske regressionsanalyse af sammenhængen mellem risiko- og beskyttelsesfaktorer som 7-årig og kriminalitet som 15-årig.

TABEL 4.1

Sandsynligheden for at begå kriminalitet som 15-årig, i lyset af risiko- og beskyttelsesfaktorer som 7-årig. Logistisk regressionsmodel (odds ratio).

	Sandsynligheden for at begå kriminalitet (odds ratio)	Øger (+) /mindsker (÷) risiko	Sig.
<i>Individuelle forhold</i>			
Barnet er en dreng	2,1	+	***
Barnet er hyperaktiv (SDQ)	-		
Moren læser højt for barnet 30 min. eller mere om dagen	-		
<i>Familie- og opvækstforhold</i>			
Faren har højest grundskole	1,4	+	**
Moren har højest grundskole	1,4	+	*
Familien lever under fattigdomsgrænsen	-		
Moren vurderer økonomi som dårlig	-		
Faren er på dagpenge/kontanthjælp	-		
Faren er på førtidspension/uden for arbejdsmarkedet	-		
Moren er på dagpenge/kontanthjælp	-		
Moren er på førtidspension/uden for arbejdsmarkedet	-		
Familien bor i almennyttig bolig	-		
Familien bor i lejlighed	-		
Forældrene har fået en betinget eller ubetinget dom 1980-2003	1,5		*
Moren fødte første barn som teenager	-		
Barnet er ikke førstefødt	1,5	+	***
Barnet bor hos stedfamilie eller enlig forsørger	-		
Forældrene skændes ugentligt	-		
Moren har kontaktet kommunen vedr. barnet	0,7	÷	**
Barnet bliver straffet med lussing eller endefuld	-		
Moren har alkoholproblem	9,9	+	***
Moren har haft angst, men ikke søgt læge	-		
Moren har haft angst og søgt læge	-		
Moren har haft depression, men ikke søgt læge	-		
Moren har haft depression og søgt læge	0,5	÷	**
Moren har oplevet vold fra samlever	-		
Moren taler med barnet (indeks 1-4, 1 = aldrig, 4 = næsten dagligt)	-		
Moren laver aktiviteter med barnet (indeks 1-4, 1 = aldrig, 4 = næsten dagligt)	-		
<i>Skoleforhold</i>			
Barnet går i børnehaveklasse (ref = 1. klasse)	-		
Barnet er ikke glad for skole	-		
Barnet kan følge med i dansk	-		
Barnet kan følge med i matematik	-		

Tabellen fortsættes

TABEL 4.1 FORTSAT

Sandsynligheden for at begå kriminalitet som 15-årig, i lyset af risiko- og beskyttelsesfaktorer som 7-årig. Logistisk regressionsmodel (odds ratio).

	Sandsynligheden for at begå kriminalitet (odds ratio)	Øger (+) /mindsker (÷) risiko	Sig.
<i>Sociale relationer og livsstilsforhold</i>			
Barnet går i SFO/klub efter skole	2,3	+	***
Barnet er særlig knyttet til et andet barn	-		
Barnet har flere gange haft besøg hjemme af klassekammerater	-		
Barnet har konflikter med kammerater	1,5	+	**
Barnet bliver drillet af andre børn	-		
Konstant	0,0		***

Anm.: Pseudo $r^2 = 0,0744$. *** $p < 0,01$, ** $p < 0,05$, * $p < 0,1$. - markerer, at faktoren er medtaget i den logistiske regressionsmodel, men at den ikke er signifikant.

Kilde: SFT's forløbsundersøgelse af danske børn født i 1995, $n = 3.038$.

FAMILIE- OG OPVÆKSTFORHOLD

Analysen viser, at udvalgte familie- og opvækstfaktorer i 7-års-alderen påvirker sandsynligheden for at begå kriminalitet som 15-årig. Der er en forhøjet sandsynlighed for, at barnet begår kriminalitet som 15-årig, hvis forældrenes højeste fuldførte uddannelse er grundskole, sammenlignet med børn, der har forældre med en længere uddannelse.

Et andet betydningsfuldt forhold er, hvorvidt forældrene er blevet dømt for kriminalitet eller har begået kriminalitet, inden barnet fylder 7 år. Hvis en af forældrene har fået en betinget eller ubetinget dom i perioden 1980-2003, har barnet en forhøjet sandsynlighed for at begå kriminalitet som 15-årig, sammenlignet med børn, hvor ingen forældre har fået en dom.

Familiestrukturen hænger også sammen med risikoen for at begå kriminalitet. Hvis man har ældre søskende, har man en forhøjet sandsynlighed for at begå kriminalitet som 15-årig, sammenlignet med børn, der er førstefødte.

Hvis barnets mor har et alkoholproblem, når barnet er 7 år, er der 10 gange større sandsynlighed for at begå kriminalitet i 15-års-alderen, sammenlignet med børn, hvis mor ikke har et alkoholproblem.

På baggrund af tidligere forskningsresultater medtog vi risikofaktorer for mors psykiske problemer i analysen. I vores analyse viser det sig, at hvis mor har haft en depression og søgt læge, mindskes sandsynligheden for at begå ungdomskriminalitet.

Ligeledes medtog vi risikofaktoren, 'hvorvidt mor har været i kontakt med kommunen om barnet', i vores analyse. Mod vores forventning viser analysen, at hvis mor har taget kontakt til kommunen, da barnet er 7 år, mindskes barnets sandsynlighed for at begå kriminalitet som 15-årig, sammenlignet med børn, hvis mødre ikke har taget kontakt til kommunen.

INDIVIDUELLE FORHOLD

Ser vi på de individuelle forhold, viser analysen, at drenge har en forhøjet sandsynlighed for at begå kriminalitet som 15-årig sammenlignet med piger. Et resultat, vi kender fra anden dansk og international forskning.

SOCIALE RELATIONER OG LIVSSTILSFORHOLD

Blandt børnenes sociale relationer og livsstilsforhold er der to signifikante faktorer. Hvis barnet som 7-årig går i SFO eller klub efter skoletid, har barnet en forhøjet sandsynlighed for at begå kriminalitet som 15-årig sammenlignet med, hvis barnet ikke går i SFO eller klub. Hvis moren svarer, at barnet har konflikter med kammerater, da barnet er 7 år, har barnet en forhøjet sandsynlighed for at begå kriminalitet som 15-årig sammenlignet med, hvis moren vurderer, at barnet ikke har konflikter med kammeraterne.

OPSUMMERING

Analyse 1 viser, at familieforhold allerede i 7-års-alderen har en afgørende betydning for risikoen for at begå kriminalitet som 15-årig. Dette er i overensstemmelse med tidligere forskning, som også peger på, at børn, som lever i familier med begrænsede økonomiske midler og forældre med lav uddannelse samt turbulente forhold, har en øget risiko for at begå kriminalitet som voksen. Vores resultater peger dog også på, at individuelle forhold og livsstilsforhold samt barnets sociale relationer har betydning for barnets sandsynlighed for at begå kriminalitet som 15-årig.

Skoleforhold (i 7-års-alderen) har ikke betydning for sandsynligheden for at begå kriminalitet som 15-årig, når der er taget højde for alle andre faktorer. Dette er dog også et tidligt tidspunkt i børnenes skoleforløb.

Vi fandt imidlertid flere overraskende resultater, som ikke umiddelbart lægger sig op ad den tidligere forskning. Hvis mor har søgt læge for depression, eller hvis mor har taget kontakt til kommunen, da barnet er 7 år, er der mindre sandsynlighed for, at barnet begår kriminalitet som

15-årig. Begge forhold var medtaget i analysen som forventede risikofaktorer, men viste sig i stedet at hænge sammen med en mindske sandsynlighed for, at man begår kriminalitet som 15-årig. En mulig forklaring på førstnævnte kan være, at den tidlige indsats i form af lægehjælp til behandling af depression kan afbøde, at depressionen bliver langvarig og dyb og dermed indgribende i barnets dagligdag og for relationen mellem moren og barnet. Hvis vi ser nærmere på tallene, viser det sig, at mødre, som søger lægehjælp for depression, er bedre uddannede end mødre, som ikke søger læge. Således kan vi se, at blandt mødre, hvis højeste uddannelse er grundskole, er 8 pct. af mødrene gået til lægen med et problem med depression. Når vi kigger på andelen blandt mødre, der har en længere uddannelse end grundskole, kan vi se, at det er 13 pct.³ Det kunne tyde på, at når man i en familie har ressourcer til at opsøge hjælp til at håndtere vanskelige sygdomsforhold, er sygdom som depression ikke en risikofaktor for, at børnene senere i livet begår kriminalitet.

Et andet forhold – at tage kontakt til kommunen – som faktisk mindsker risikoen for at begå ungdomskriminalitet, kan muligvis forklares med, at der tages hånd om problemerne. I Børneforløbsundersøgelsen er mødrene blevet spurgt om, hvorvidt de har taget kontakt til kommunen vedrørende barnet, både da barnet er 3, 7, 11 og 15 år. Hvis vi udelukkende ser på sammenhængen mellem kriminalitet, og hvorvidt moren har taget kontakt til kommunen vedrørende barnet for hvert år (tallene er ikke vist her), viser det sig, at når moren har kontaktet kommunen vedrørende barnet, da barnet var 3 eller 7 år, hænger det sammen med en mindske sandsynlighed for, at barnet begår kriminalitet i 15-årsalderen. Derimod, hvis moren tager kontakt til kommunen, når barnet er 11 og 15 år, er sandsynligheden for, at barnet begår kriminalitet som 15-årig, større. En mulig forklaring på dette er, at de problemer, børn oplever som 3- og 7-årige, ikke hænger sammen med kriminalitet, mens de problemer, som viser sig i en senere alder, i højere grad er forbundet med kriminalitet. En anden forklaring er, at problemerne, børnene havde i de tidlige år (da de er 3 og 7 år), er blevet håndteret med hjælp fra bl.a. kommunen, og derfor, at tidlig indsats faktisk bidrager til at reducere kriminalitet.

Ydermere finder vi det overraskende resultat, at det øger risikoen for at begå kriminalitet som 15-årig, hvis man har gået i SFO eller

3. Sammenhængen mellem morens uddannelse, og om moren er gået til lægen med problemer med depression, er signifikant ($\chi^2(1) = 15,9, p < 0,001$).

klub som 7-årig. Langt de fleste af børnene går i SFO eller klub efter skole (81 pct.), så der må være tale om en lille gruppe børn, der ikke går i SFO eller klub, der adskiller sig fra de andre børn i forhold til ikke at begå kriminalitet. Blandt børnene, der ikke går i SFO eller klub, bliver 89 pct. passet af deres forældre, mens 7 pct. bliver passet af bedsteforældre eller ældre søskende. Hvilke mekanismer der ligger bag denne sammenhæng mellem SFO og kriminalitet, kan vi ikke forklare.

7-ÅRIGE MED HØJ RISIKO FOR AT BEGÅ UNGDOMSKRIMINALITET

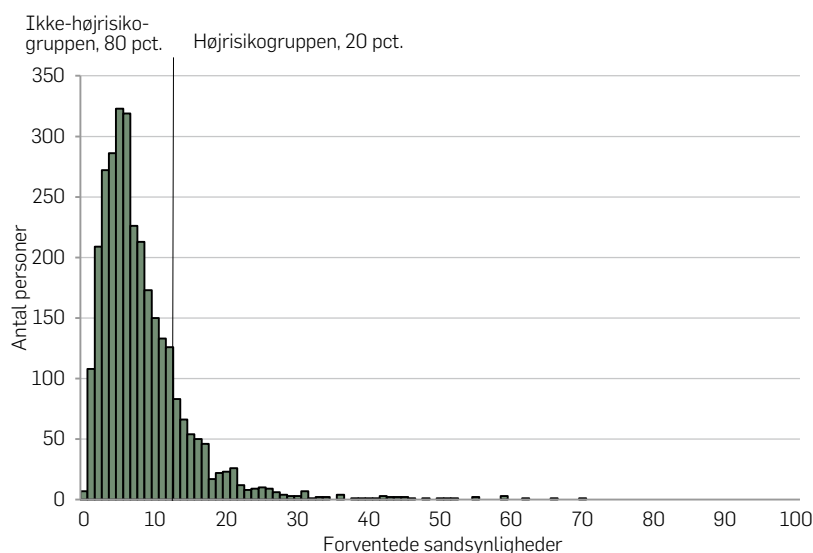
I dette afsnit inddeler vi børnene i to grupper på baggrund af ovenstående analyse af risiko- og beskyttelsesfaktorer i 7-års-alderen. Vi identificerer den gruppe, der har højest risiko for at begå kriminalitet i 15-års-alderen. Denne gruppe betegner vi som højrisikogruppen. Det gør vi ved at benytte resultaterne fra den logistiske regression præsenteret i tabel 4.1. Inddelingen er foretaget på baggrund af samtlige risiko- og beskyttelsesfaktorer, der indgår i modellen, ikke kun de signifikante resultater. Ud fra alle risiko- og beskyttelsesfaktorer, der er inkluderet i analysen, er det muligt at beregne en samlet sandsynlighed for at begå kriminalitet som 15-årig for hvert enkelt barn. Højrisikogruppen indeholder de 20 pct., der ud fra vores beregninger har den største sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet. Vi afgrænser gruppen ved de 20 pct. på baggrund af et studie fra SFI, der har undersøgt, hvor stor en gruppe unge det er hensigtsmæssigt at rette en forebyggende indsats imod (Christoffersen, 2013). Det er ifølge Christoffersen ikke kun en lille gruppe af unge, der begår ungdomskriminalitet. Derfor er det mest hensigtsmæssigt at rette forebyggende indsatser mod en bredere gruppe af de unge, inden de begår kriminalitet. Vi vælger samme udgangspunkt for vores analyse og kategoriserer derfor højrisikogruppen som de 20 pct. af børnene, der på baggrund af risiko- og beskyttelsesfaktorerne har størst risiko for at begå kriminalitet, selvom vi i vores undersøgelse kun finder, at 9 pct. af de unge begår kriminalitet.

I højrisikogruppen er der 608 børn (20 pct.), mens der i ikke-højrisikogruppen er 2.430 børn (80 pct.). Inddelingen sker på baggrund af forventede sandsynligheder, dvs. hver enkelt barns sandsynlighed for at begå kriminalitet ifølge regressionsmodellen. Den forventede sandsynlig-

hed er betinget på barnets personlige kombination af risiko- og beskyttelsesfaktorer. Med en bestemt kombination af fx mange risikofaktorer og få beskyttelsesfaktorer kan et barn have en høj sandsynlighed for at begå kriminalitet. Mens et barn med fx få risikofaktorer og mange beskyttelsesfaktorer kan have en lav sandsynlighed for at begå kriminalitet. De forventede sandsynligheder afhænger ikke af, hvad det enkelte barn selv rapporterer af kriminalitet. Den forventede sandsynlighed afhænger udelukkende af modellen, der beregner gennemsnitlige sandsynligheder for risiko- og beskyttelsesfaktorerne for alle børnene.

FIGUR 4.2

Den forventede sandsynlighed for højrisiko- og ikke-højrisikogruppen for at begå kriminalitet på baggrund af risiko- og beskyttelsesfaktorer, da barnet er 7 år (antal personer).

Kilde: SFI's forløbsundersøgelse af danske børn født i 1995, n = 3.038.

De forventede sandsynligheder for at begå kriminalitet, som spænder fra 0-70 pct., har vi illustreret i figur 4.2. Ud fra figuren ser vi, at de fleste har en forholdsvis lav sandsynlighed for at begå kriminalitet. Vi afgrænser de 20 pct. af børnene, der har den højeste forventede sandsynlighed. Figur 4.2 viser, at disse børn (højrisikogruppen) har en forventet sandsynlighed mellem 12 og 70 pct. for at begå kriminalitet som 15-årige. Børnene i ikke-

højrisikogruppen har tilsvarende en forventet sandsynlighed på mellem 0 og 12 pct. Ikke-højrisikogruppen er altså de 80 pct. af børnene, der har den laveste forventede sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet.

HVOR MANGE BEGÅR KRIMINALITET?

Vi vil nu se på forskellen i forekomsten af kriminalitet mellem de to grupper. Vi undersøger, hvorvidt de risiko- og beskyttelsesfaktorer, vi har identificeret i 7-års-alderen, bidrager til at adskille de unge, som begår kriminalitet, fra dem, der ikke gør. I tabel 4.2 ser vi, hvor mange af børnene i henholdsvis højrisiko- og ikke-højrisikogruppen der rent faktisk begår kriminalitet som 15-årige.

Tabellen viser, at 81 pct. i højrisikogruppen rapporterer, da de er 15 år, at de ikke har begået kriminalitet. Til sammenligning rapporterer 94 pct. af børnene i ikke-højrisikogruppen, da de er 15 år, at de ikke har begået kriminalitet. Langt de fleste børn i både højrisikogruppe og ikke-højrisikogruppen begår altså ikke kriminalitet, hvilket stemmer overens med resultaterne fra tidligere studier (Christoffersen m.fl., 2011).

TABEL 4.2

Andel børn, der begår kriminalitet som 15-årig. Sæskilt for ikke-højrisikogruppen og højrisikogruppen. Procent og antal.

	Ikke-højrisikogruppen		Højrisikogruppen		I alt	
	pct.	antal	pct.	antal	pct.	antal
Begår ikke kriminalitet som 15-årig	94	2.280	81	494	91	2.774
Begår kriminalitet som 15-årig	6	150	19	114	9	264
I alt	100	2.430	100	608	100	3.038

Anm.: $\chi^2(1) = 97,0, p < 0,001$.

Kilde: SFT's forløbsundersøgelse af danske børn født i 1995, $n = 3.038$.

Usikkerheden i forhold til at forudsige, hvem der begår kriminalitet, er forventelig, når vi arbejder med et fænomen som kriminalitet, som forekommer relativt sjældent (Christoffersen m.fl., 2011). I analyser af kriminalitet vil mange af de børn, som forudsiges at have øget sandsynlighed for at begå kriminalitet, ikke begå kriminalitet (Farrington, 2005). Desuden definerer vi en højrisikogruppe, der reelt set indeholder flere børn end dem, der faktisk ender med at begå kriminalitet som 15-årige. Der er i alt 9 pct. af alle børnene, der ender med at begå kriminalitet som 15-årige, og vi definerer højrisikogruppen til at indeholde 20 pct. af alle børnene. Hvis vi kunne forudsige fuldstændigt perfekt, hvem der begår kri-

minalitet, og derfor inkluderer dem alle i højrisikogruppen, så vil der stadig være mange af børnene i højrisikogruppen, der ikke ender med at begå kriminalitet.

De kriminelle unge fordeler sig således, at 43 pct. af dem, der begår kriminalitet (svarende til 114 unge), er i højrisikogruppen, og 57 pct. er i ikke-højrisikogruppen (svarende til 150 unge). Dette indikerer, at det er vanskeligt at identificere de børn, der ender med at begå ungdomskriminalitet. Dog skal det konkrete antal kriminelle (i alt 264 unge) ses i forhold til, at der i højrisikogruppen kun er i alt 608 børn mod 2.430 børn i ikke-højrisikogruppen.

Det forholder sig altså sådan, at en større andel af børn i højrisikogruppen begår ungdomskriminalitet i forhold til børn, der ikke er i højrisikogruppen. Blandt børn i højrisikogruppen har 19 pct. begået kriminalitet som 15-årige, sammenlignet med 6 pct. i ikke-højrisikogruppen. Børn fra højrisikogruppen har altså ca. tre gange så ofte begået kriminalitet i 15-års-alderen som de børn, der ikke er i højrisikogruppen (målt som 7-årige).⁴ Denne overforekomst i højrisikogruppen indikerer, at risiko- og beskyttelsesfaktorer allerede i 7-års-alderen hænger sammen med en øget sandsynlighed for at begå kriminalitet i en alder af 15 år. De risiko- og beskyttelsesfaktorer, som vi har identificeret i 7-års-alderen, bidrager altså til at adskille de unge, som i højere grad begår kriminalitet i 15-års-alderen, fra den gruppe, som i mindre grad begår kriminalitet.

I højrisikogruppen ender 1 ud af 5 med at begå kriminalitet som 15-årig, og i ikke-højrisikogruppen er det 1 ud af 20. Det er en indikation på, at tidlige opvækstforhold har betydning for senere kriminalitet, det gælder faktorer såsom at være dreng, at forældrene kun har grundskoleuddannelse, forældrene er dømt, at barnet har ældre søskende, at moren er i kontakt med kommunen, har en depression eller et alkoholproblem, og at barnet har konflikter med kammerater. Nogle af faktorerne, vi finder i modellen, er dog også statiske, da de ikke ændrer sig over tid, det gælder fx barnets række i søskendeflokken eller barnets køn. Andre faktorer kan vi søge at ændre på, men de kan være svære eller tage lang tid at ændre og kræver formentlig en bevidst og centralt initieret socialpolitisk indsats. I kapitel 3 så vi fx, at forældrenes uddannelsesniveau kun ændres en smule, fra børnene er 7, til de er 11 år. For de risiko- og beskyttelsesfaktorer, der

4. Vi beregner odds rationen for højrisikogruppen for at begå kriminalitet i forhold til ikke-højrisikogruppen som (19 pct./6 pct. = odds ratio 3,2).

er statiske eller svære at ændre, er det altså ikke særligt afgørende, om de måles, da barnet er 7, 11 eller 15 år.

FORSKELLEN PÅ BØRNENE I HØJRISIKO- OG IKKE-HØJRISIKOGRUPPEN

I dette afsnit vil vi se på, hvad der kendetegner og adskiller de to grupper, da børnene er 7 år. Ovenfor viste vi, at højrisikogruppen og ikke-højrisikogruppen adskiller sig i forhold til sandsynligheden for at begå kriminalitet. I dette afsnit vil vi kort beskrive, hvad der karakteriserer de to grupper, da børnene er 7 år (tabel 4.3). Tabellen giver et deskriptivt indblik i, hvad der karakteriserer børnene i henholdsvis højrisiko- og ikke-højrisikogruppen, samt hvilke opvækstforhold de har haft.

Tabel 4.3 viser, at de to grupper er signifikant forskellige på stort set alle faktorer. I forhold til de individuelle forhold er der signifikant flere drenge og børn med hyperaktivitet i højrisikogruppen, end der er i ikke-højrisikogruppen. Mor læser i mindre grad højt for højrisikobørnene.

I forhold til de familiemæssige forhold ser børnene i højrisikogruppen også ud til at være mere socialt udsatte end ikke-højrisikobørnene. Når vi ser på de socioøkonomiske faktorer, er forældre til højrisikobørn lavere uddannet end forældre til ikke-højrisikobørn. 38 pct. af fædrene til højrisikobørn har grundskole som højeste gennemførte uddannelse sammenlignet med 12 pct. af fædrene i ikke-højrisikogruppen. For mødrene gælder lignende forskelle – 27 pct. af mødrene til højrisikobørnene og 11 pct. af mødrene i ikke-højrisikogruppen har grundskole som højeste gennemførte uddannelse. Desuden er flere fædre arbejdsløse eller uden for arbejdsmarkedet i højrisikogruppen. Flere mødre i gruppen af højrisikobørn vurderer familiens økonomi til at være dårlig. Der er også flere mødre til højrisikobørn, der er på dagpenge eller kontanthjælp. Familierne bor i højere grad i lejebolig eller almennyttig bolig, og en større andel af højrisikobørnene lever i stedfamilie eller eneforsørgersfamilie.

TABEL 4.3

De 7-åriges risiko- og beskyttelsesfaktorer. Særskilt for højrisiko- og ikke-højrisikogruppen. Procent og gennemsnit.

	7 år Højrisiko Pct.	7 år Ikke-højrisiko Pct.	
<i>Individuelle forhold</i>			
Barnet er dreng	86	43	***
Barnet er hyperaktiv (SDQ)	19	5	***
Moren læser højt for barnet 30 min. eller mere om dagen	14	27	***
<i>Familie- og opvækstforhold</i>			
Faren har højest grundskole	38	12	***
Moren har højest grundskole	27	11	***
Familien lever under fattigdomsgrænsen	2	2	
Moren vurderer økonomi som dårlig	9	3	***
Faren er på dagpenge/kontanthjælp	6	2	***
Faren er på førtidspension/uden for arbejdsmarkedet	6	2	***
Moren er på dagpenge/kontanthjælp	12	4	***
Moren er på førtidspension/uden for arbejdsmarkedet	5	6	
Familien bor i lejebolig	25	15	***
Familien bor i almenlyst bolig	16	7	***
Forældrene har betinget/ubetinget dom 1980-2003	19	5	***
Moren har haft depression, men ikke søgt læge	3	4	
Moren har haft depression og søgt læge	5	9	***
Moren har haft angst, men ikke søgt læge	1	3	***
Moren har haft angst og søgt læge	10	7	***
Moren har problem med alkohol	2	0	***
Moren var teenager, da hun fik sit første barn	10	2	***
Barnet er ikke-førstefødt (har ældre søskende)	76	51	***
Barnet bor hos stedfamilie eller enlig forsørger	24	13	***
Forældrene skændes ugentligt	6	9	*
Moren har kontaktet kommunen vedr. barnet	12	13	
Barnet bliver straffet med lussing eller endefuld	9	3	***
Moren har oplevet vold fra samlever	3	0	***
Moren taler med barnet (indeks 1-4, 1 = aldrig, 4 = næsten dagligt)	3,25 (0,50)	3,27 (0,46)	
Moren laver aktiviteter med barnet (indeks 1-4, 1 = aldrig, 4 = næsten dagligt)	2,49 (0,40)	2,63 (0,40)	***
<i>Skoleforhold</i>			
Barnet går i børnehaveklasse (ikke i 1.-2. klasse)	36	20	***
Barnet ikke glad for skole	3	0	***
Barnet kan følge med i dansk	61	79	***
Barnet kan følge med i matematik	62	79	***
<i>Sociale relationer og livsstilsforhold</i>			
Barnet går i SFO/klub efter skole	94	77	***
Barnet bliver drillet af andre børn	10	1	***
Barnet går til en fritidsinteresse	89	91	*
Barnet er særlig knyttet til et andet barn,	68	54	***
Barnet har flere gange besøg hjemme af klassekammerater	94	97	***
Barnet har konflikter med kammerater	25	7	***

Anm.: *** p < 0.01, ** p < 0.05, * p < 0.10. Signifikanstesten er en t-test.

Kilde: SFI's forløbsundersøgelse af danske børn født i 1995, n = 3.038.

Højrisikobørnene er i det hele taget udsat for flere risikofaktorer i familien end børnene i ikke-højrisikogruppen. Særligt har næsten hvert femte barn i højrisikogruppen forældre, hvor mindst en af dem har fået en betinget eller ubetinget dom i årene 1980-2003, hvor det samme kun er gældende for hvert tyvende barn i ikke-højrisikogruppen. Sammenlignet med ikke-risikogruppen er der flere mødre til højrisikobørn, der oplever vold fra samlever, har problemer med alkohol, har angst og blev mor første gang som teenager. Dog er der færre mødre i højrisikogruppen, der har problemer med depression, end i ikke-højrisikogruppen.

Uden for hjemmet lever højrisikobørnene også med flere vanskelige vilkår end de andre børn. Der er signifikant flere i højrisikogruppen, der stadig går i børnehaveklasse som 7-årige. De er mindre glade for at gå i skole, og en større andel af børnene har allerede som 7-årige sværere ved at følge med i dansk og matematik sammenlignet med ikke-risikobørnene. Højrisikobørnene går også oftere i SFO/klub efter skole. De bliver i højere grad drillet af andre børn og har konflikter med deres kammerater. Dog er højrisikobørnene i højere grad særligt knyttet til et andet barn, end ikke-risikobørnene er.

Ud fra tabel 4.3 tegner der sig et billede af, at flere af børnene i højrisikogruppen allerede som 7-årige lever med flere problematiske livsvilkår sammenlignet med børnene i ikke-højrisikogruppen.

Når risiko- og beskyttelsesfaktorerne tælles sammen, viser det sig også, at de to grupper af børn adskiller sig væsentligt. I analysen indgår der 27 risikofaktorer. Børnene i højrisikogruppen har som 7-årige flere risikofaktorer end børnene, der ikke er i højrisikogruppen. I højrisikogruppen har 50 pct. af børnene 5 eller flere risikofaktorer, mens 13 pct. af børnene i ikke-højrisikogruppen har 5 eller flere risikofaktorer. I analysen indgår der 7 binære beskyttelsesfaktorer.⁵ Vi finder, at 59 pct. af børnene i højrisikogruppen har 5 eller flere beskyttelsesfaktorer, sammenlignet med 72 pct. af børnene i ikke-højrisikogruppen. Ovenstående analyse af forskellene mellem højrisikogruppen og ikke-højrisikogruppen giver en karakteristik af de to grupper børn. I næste afsnit vil vi i analyse 2 gå videre med at analysere, hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer i 11-årsalderen der for hver af de to grupper hænger sammen med sandsynligheden for at begå kriminalitet som 15-årig.

⁵ De to beskyttelsesfaktorer for, hvor meget moren snakker og laver aktiviteter med barnet, er ikke medtaget her, da de ikke er binære.

ANALYSE AF RISIKO- OG BESKYTTELSESAKTORER, DA BØRNE ER 11 ÅR – BETINGET PÅ RISIKOGRUPPER

Vi går nu videre til analyse 2 (jf. figur 4.1), som dels består af en deskriptiv gennemgang af, hvilke forskelle der er på højrisiko- og ikke-højrisikogruppen i 11-års-alderen, dels består af to logistiske regressionsanalyser af, hvilke faktorer i 11-års-alderen der hænger sammen med at begå ungdomskriminalitet for henholdsvis højrisikogruppen og ikke-højrisikogruppen. Vi undersøger således, om risiko- og beskyttelsesfaktorerne er forskellige for børn i henholdsvis højrisikogruppen og ikke-højrisikogruppen.

Tabel 4.4 beskriver deskriptivt højrisikogruppen og ikke-højrisikogruppen på udvalgte risiko- og beskyttelsesfaktorer målt i 11-års-alderen. Det skal bemærkes, at der er flere faktorer for de 11-årige end de 7-årige, da der er spørgsmål i Børneforløbsundersøgelsen, som børnene først spørges om, når de er 11 år (fx om de er glade for deres liv, samt om de har drukket alkohol). Ligeledes er det børnene selv, der svarer på størstedelen af spørgsmålene, når børnene er blevet 11 år, mens det er mødrene, der svarer, når barnet er 7 år.

I forhold til de individuelle forhold er børnene i højrisikogruppen stadig som 11-årige dårligere stillet end de resterende børn. Flere af børnene er hyperaktive, har mindre empati, finder i lavere grad deres krop passende, læser sjældnere og er mindre glade for deres liv.

Også i forhold til de familiemæssige forhold, særligt de socioøkonomiske, finder vi samme mønster, som da børnene var 7 år gamle. Forældrene til børn i højrisikogruppen er lavere uddannet, har mindre tilknytning til arbejdsmarkedet, har dårligere økonomi og lever oftere i lejebolig eller i alment boligbyggeri. Disse grundlæggende socioøkonomiske faktorer forandres altså ikke væsentligt over en 4-års-periode.

I skolen føler børnene i højrisikogruppen sig stadig mindre dygtige end de resterende børn og er mindre glade for at gå i skole. Yderligere skifter de oftere skole. Vi finder også, at flere har drukket en genstand, flere bliver mobbet, færre går til fritidsinteresser, og flere er ikke sammen med venner end blandt børnene i ikke-højrisikogruppen.

TABEL 4.4

Deskriptiv statistik for risiko- og beskyttelsesfaktorer, da børnene er 11 år. Særskilt for højrisiko- og ikke-højrisikogruppen. Procent og gennemsnit.

	Højrisiko (n = 608)	Ikke-højrisiko (n = 2.430)	
<i>Individuelle forhold</i>			
Barnet er dreng	86	43	***
Barnet er hyperaktiv (SDQ)	13	4	***
Barnet har lav empati	3	2	***
Barnet finder sin krop passende (ikke for tyk eller tynd)	63	67	**
Barnet er glad for sit liv	60	65	**
Barnet sparer mange af sine penge op	41	41	
Barnet læser bøger 2 gange om ugen eller oftere	45	61	***
<i>Familie- og opvækstforhold</i>			
Faren har højst grundskole	36	12	***
Moren har højst grundskole	24	9	***
Familien lever under fattigdomsgrænsen	3	1	***
Moren vurderer økonomi som dårlig	4	2	***
Faren er på dagpenge/kontanthjælp	2	1	***
Faren er på førtidspension/uden for arbejdsmarkedet	7	3	***
Moren er på dagpenge/kontanthjælp	4	2	***
Moren er på førtidspension/uden for arbejdsmarkedet	6	5	
Familien bor i almennyttig bolig	15	7	***
Familien bor i lejebolig	24	14	***
Forældrene har dom 2004-2009	3	1	***
Barnet bor hos stedfamilie eller enlig forsørger	31	19	***
Faren er død inden 2007	2	1	*
Forældrene skændes/kalder hinanden grimme ting	5	4	*
Moren har kontaktet kommunen vedr. barn	16	9	***
Barnet bliver straffet med lussing eller endefuld	3	2	
Der er mistanke om seksuelt overgreb	1	1	
Barnet er alene hjemme flere gange om ugen	51	54	
Barnet synes, mor er nok hjemme	84	82	
Moren vurderer forhold til barnet tæt	73	70	
Moren taler med barnet (indeks 1-4, 1 = aldrig, 4 = næsten dagligt)	3,09 (0,51)	3,11 (0,51)	
Moren laver aktiviteter med barnet (indeks 1-4, 1 = aldrig, 4 = næsten dagligt)	2,13 (0,35)	2,19 (0,35)	***
<i>Skoleforhold</i>			
Barnet har haft mere end 1 skoleskift	6	3	***
Barnet vurderer sig som fagligt dygtig	79	84	***
Barnet synes godt om skole, lærerne og det at gå i skole (indeks 1-5, 1 = dårlig og 5 = godt)	3,93 (0,76)	4,09 (0,72)	***

Tabellen fortsættes

TABEL 4.4 FORTSAT

Deskriptiv statistik for risiko- og beskyttelsesfaktorer, da børnene er 11 år. Særskilt for højrisiko- og ikke-højrisikogruppen. Procent og gennemsnit.

	Højrisiko (n = 608)	Ikke-højrisiko (n = 2.430)
<i>Sociale relationer og livsstils forhold</i>		
Barnet har drukket mindst en genstand	12	7 ***
Barnet bliver ofte mobbet	4	3
Barnet går til en fritidsinteresse	82	90 ***
Barnet har venner på besøg flere gange om ugen	52	57 *
Barnet er på besøg hos venner flere gange om ugen	56	60 **
Barnet har ingen god ven	0,3	0,5
Barnet har en ven, der er rigtig dygtig i skolen	79	81
Barnet har en ven, der ikke er så dygtig i skolen	50	48
Barnet har konflikter med kammerater	31	23 ***

Anm.: *** p < 0.01, ** p < 0.05, * p < 0.10. Signifikanstesten er en t-test

Kilde: SFT's forløbsundersøgelse af danske børn født i 1995, n = 3.038.

Børnene er blevet 4 år ældre i forhold til vores opdeling af børnene i højrisiko- og ikke-højrisikogruppen, da de var 7 år, og der er fortsat alt i alt forskel mellem de to grupper.

Vi vil i det følgende undersøge, om der er nogle risiko- og beskyttelsesfaktorer i 11-års-alderen, der kan forhøje eller formindske risikoen for at begå kriminalitet som 15-årig betinget på risikogrupperne, der blev identificeret ved 7-års-alderen. Denne analyse belyser med andre ord, om der er faktorer for de 11-årige, der mere end andre har betydning for sandsynligheden for at begå ungdomskriminalitet, når vi har taget højde for risiko- og beskyttelsesfaktorer, da de var 7 år.

Vores analyse består af to logistiske regressioner, en for højrisikogruppen og en for ikke-højrisikogruppen. Den afhængige variabel er kriminalitet som 15-årig, og de uafhængige variable er risiko- og beskyttelsesfaktorer i 11-års-alderen. Tabel 4.5 viser de to regressionsmodeller, model a er for børnene i højrisikogruppen, og model b er for de resterende børn (ikke-højrisikogruppen).

TABEL 4.5

Sandsynligheden for at begå kriminalitet som 15-årig, fordelt på risiko- og beskyttelsesfaktorer som 11-årig. Særsilt for højrisikogruppen og ikke-højrisikogruppen. To logistiske regressionsmodeller.

	Højrisikogruppen (Model a) Sandsynlighed for at begå kriminalitet (n = 608)	Ikke-højrisikogruppen (Model b) Sandsynlighed for at begå kriminalitet (n = 2.430)
<i>Individuelle forhold</i>	Odds ratio	Odds ratio
Barnet er en dreng	-	1,4 *
Barnet er hyperaktiv (SDQ)	-	-
Barnet har lav empati	-	-
Barnet finder sin krop passende (ikke for tyk eller tynd)	-	-
Barnet er glad for sit liv	0,5 ***	-
Barnet sparer mange af sine penge op	-	-
Barnet læser bøger 2 gange om ugen eller oftere	-	0,7 *
<i>Familie- og opvækstforhold</i>		
Faren har højst grundskole	-	-
Moren har højst grundskole	-	-
Familien lever under fattigdomsgrænsen	-	-
Moren vurderer økonomi som dårlig	-	-
Faren er på dagpenge/kontanthjælp	-	-
Faren er på førtidspension/uden for arbejdsmarkedet	-	-
Moren er på dagpenge/kontanthjælp	-	-
Moren er på førtidspension/uden for arbejdsmarkedet	-	-
Familien bor i almenlyst bolig 2007	-	-
Familien bor i lejebolig 2007	-	1,8 *
Forældrene har betinget/ubetinget dom 2004-2009	-	9,3 ***
Barnet bor hos stedfamilie eller enlig forsørger	-	-
Faren er død inden 2007	-	-
Forældrene skændes/kalder hinanden grimme ting	-	-
Moren har kontaktet kommunen vedr. barnet	-	-
Barnet bliver straffet med lussing eller endefuld	-	-
Der er mistanke om seksuelt overgreb	-	-
Barnet er alene hjemme flere gange om ugen	-	-
Barnet synes, mor er nok hjemme	-	-
Moren vurderer forholdet til barnet som meget tæt	-	-
Moren taler med barnet (1 = aldrig, 4 = næsten dagligt)	-	-
Moren laver aktiviteter med barnet (1 = aldrig, 4 = næsten dagligt)	-	-
<i>Skoleforhold</i>		
Barnet har haft mere end 1 skoleskift	-	-
Barnet vurderer sig som fagligt dygtig	-	-
Barnet synes godt om skole, lærerne og det at gå i skole (indeks 1-5, 1 = dårlig og 5 = godt)	-	0,7 ***

Tabellen fortsættes

TABEL 4.5 FORTSAT

Sandsynligheden for at begå kriminalitet som 15-årig, fordelt på risiko- og beskyttelsesfaktorer som 11-årig. Særskilt for højrisikogruppen og ikke-højrisikogruppen. To logistiske regressionsmodeller.

	Højrisikogruppen (Model a) Sandsynlighed for at begå kriminalitet (n = 608)	Ikke-højrisikogruppen (Model b) Sandsynlighed for at begå kriminalitet (n = 2.430)
<i>Sociale relationer og livsstilsforhold</i>		
Barnet har drukket mindst en genstand	1,9 *	2,0 ***
Barnet er ofte blevet mobbet	-	-
Barnet går til en fritidsinteresse	-	-
Barnet har venner på besøg flere gange om ugen	-	-
Barnet er på besøg hos venner flere gange om ugen	1,7 **	-
Barnet har ingen god ven	-	4,1 *
Barnet har en ven, der er rigtigt dygtig i skolen	-	-
Barnet har en ven, der ikke er så dygtig i skolen	-	-
Barnet har konflikter med kammerater i skolen	-	-
Konstant	-	-

Anm.: Højrisiko: n = 608. Pseudo r² = 0,091. Ikke-højrisiko: n = 2.430. Pseudo r² = 0,069. *** p < 0.01, ** p < 0.05, * p < 0.1.
Kilde: SFI's forløbsundersøgelse af danske børn født i 1995

11-ÅRIGE I HØJRISIKOGRUPPEN

For højrisikogruppen viser analysen, at der er to faktorer for de 11-årige, der signifikant øger risikoen for at begå ungdomskriminalitet, og en faktor, der signifikant mindsker risikoen for kriminalitet (se tabel 4.5, model a).

Børn i højrisikogruppen, der er på besøg hos venner flere gange om ugen, har en øget risiko for at begå kriminalitet (odds ratio 1,8). Desuden viser analysen, at de 11-årige i højrisikogruppen, der har drukket mindst en genstand, har en forhøjet sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet, sammenlignet med højrisiko 11-årige, der ikke drikker.

Vores resultater viser ydermere, at det for højrisikogruppen er en beskyttelsesfaktor at være glad for sit liv som 11-årig i forhold til at begå kriminalitet som 15-årig (odds ratio 0,5).

De øvrige faktorer i den logistiske regressionsmodel har ikke nogen betydning, når der er taget højde for de andre risiko- og beskyttelsesfaktorer. Derfor er de markeret med en streg (-) i tabel 4.5.

Resultaterne af analysen omkring besøg hos venner og forbrug af alkohol som 11-årig stemmer overens med en række danske selvrapporteringsundersøgelser (Jørgensen m.fl., 2012). Blandt andet viser en SFI-undersøgelse af 15- og 19-åriges risikoadfærd, at et højt forbrug af

rusmidler hænger sammen med en højere risiko for at begå kriminalitet, samt at risikoadfærden er særligt høj blandt de unge, der bruger meget tid sammen med deres venner (Ottosen m.fl., 2014). Ifølge vores analyser er dette dog kun gældende for højrisikogruppen. Dette stemmer også overens med *Situational Action Theory*, der foreskriver, at unges involvering i kriminalitet ikke bare afhænger af individuelle forhold som moral og selvkontrol, men også af, om den unge har kriminelle kammerater og befinder sig i højrisikoområder såsom bycentre sammen med kriminelle kammerater og eventuel under påvirkning af alkohol eller andre rusmidler (Wikström m.fl., 2012).

Beskyttelsesfaktoren 'at være glad for sit liv' gælder kun højrisikogruppen. Vores analyse viser altså, at det for børnene i højrisikogruppen spiller en særlig rolle at være tilfreds med sit liv, på trods af at han eller hun lever et hverdagsliv, hvor vedkommende er eksponeret for diverse risikofaktorer. I højrisikogruppen er 60 pct. glade for deres liv, mens 65 pct. i ikke-højrisikogruppen er glade for deres liv (se tabel 4.4). Der er signifikant forskel på disse to andele, men denne forskel forklarer næppe den særlige betydning, som tilfredshed med livet har for højrisikogruppen. Studier af livstilfredshed viser, at det at være tilfreds med sit liv hænger sammen med ressourcer i skolen (forbundenhed til skolen), kvarteret (opfattet støtte i kvarteret), familien (opfattet forældrestøtte) og barnets netværk af venner (positive venskabsrelationer) (Oberle, Schonert-Reichl & Zumbo, 2010). Ligeledes viser studier, at det at opretholde positive følelser, mens man står over for modgang, har en vigtig funktion i forhold til at hjælpe en person med at tilpasse sig og komme sig over stressfulde oplevelser (Lösels & Bender, 2003; Tugade, Fredrickson & Barrett, 2004; Werner & Smith, 1992, 1989).

For højrisikobørnene er der altså relativt få risiko- og beskyttelsesfaktorer, der i 11-års-alderen har betydning for, om de begår kriminalitet som 15-årige. Der tegner sig et billede af, at de 11-årige, der allerede fra 7-års-alderen har været eksponeret for mange risikofaktorer og relativt få beskyttelsesfaktorer, er i forhøjet risiko for at begå ungdomskriminalitet, hvis de ofte er sammen med deres venner uden for hjemmet, drikker alkohol eller ikke er glade for deres liv.

11-ÅRIGE I IKKE-HØJRISIKOGRUPPEN

For gruppen af 11-årige, der i 7-års-alderen blev karakteriseret som tilhørende ikke-højrisikogruppen, finder vi, at der er flere faktorer, der har

betydning for, om barnet begår kriminalitet som 15-årig (se tabel 4.5, model b). Vi finder, at følgende faktorer signifikant forhøjer sandsynligheden for at begå ungdomskriminalitet:

- at barnet er en dreng
- at en eller begge forældre har fået en betinget eller ubetinget dom i perioden 2004-2007
- at familien bor i lejebolig
- at barnet har drukket mindst en genstand
- at barnet ikke har nogen tætte venner.

Omvendt finder vi, at følgende faktorer mindsker sandsynligheden for at begå ungdomskriminalitet:

- at barnet læser i fritiden
- at barnet synes godt om skolen.

Modsat højrisikogruppen finder vi, at der for ikke-risikobørnene i 11-årsalderen stadig er nogle familiemæssige forhold, der har betydning for risikoen for at begå ungdomskriminalitet. De 11-årige fra ikke-højrisikogruppen, hvis forældre får en betinget eller ubetinget dom, efter at barnet er 7 år (i årene 2004-2007), har 9,3 gange så stor risiko for at begå kriminalitet som 15-årig sammenlignet med de børn fra ikke-højrisikogruppen, hvis forældre ikke bliver dømt for kriminalitet i perioden. At forældrene får en dom, er en meget betydningsfuld enkeltfaktor i ikke-højrisikogruppen.

Desuden viser resultaterne, at der er en forhøjet sandsynlighed for at begå kriminalitet, hvis barnet bor i lejebolig som 11-årig. Det at bo i lejebolig kan både handle om familiens økonomiske situation og om, hvilket kvarter de unge bor i.

For gruppen af ikke-højrisikobørn er der, ligesom for højrisikogruppen, en sammenhæng mellem børnenes sociale relationer og det at begå ungdomskriminalitet. Dog er det for denne gruppe det ikke at have en nær ven, der øger risikoen for at begå kriminalitet som 15-årig. Ikke-højrisikogruppen ligner højrisikogruppen i den forstand, at alkoholforbrug som 11-årig for begge grupper forhøjer risikoen for at begå kriminalitet.

Endelig fremgår det af analysen for ikke-højrisikogruppen, at det at læse bøger i fritiden og at være glad for at gå i skole som 11-årig virker som beskyttelsesfaktorer. Disse to faktorer kan være et udtryk for bør-

nenes faglige evner. At læse bøger i fritiden kan også hænge sammen med, hvor udviklet barnets sprog er, og tidligere undersøgelser viser, at der er en sammenhæng mellem børns sprog og kriminalitet, hvor gode verbale færdigheder virker som en beskyttelsesfaktor (Lösel & Bender, 2003). At det at være glad for at gå i skole er en beskyttelsesfaktor, er også kendt i litteraturen (Balvig, 2011; Lösel & Bender, 2003). En forklaring på, hvorfor et barns oplevelser i skolen er af betydning, kan være, at gode oplevelser i skolen styrker børnenes selvværd (Rutter, Giller & Hagell, 1998).

OPSAMLING

Det fremgår af analysen i dette kapitel, at der er flere ting i spil, når der skal identificeres sammenhænge mellem risiko- og beskyttelsesfaktorer og kriminalitet. Særligt finder vi, at det allerede, når børn er 7 år, er muligt at identificere de børn, der har størst sandsynlighed for at begå kriminalitet senere hen. Ved at definere en højrisikogruppe ud fra de børn, der på baggrund af risiko- og beskyttelsesfaktorer i 7-års-alderen har den højest forventede sandsynlighed for at begå kriminalitet som 15-årige, får vi identificeret en gruppe af 7-årige, hvor hvert femte barn ender med at begå kriminalitet som 15-årig sammenlignet med hvert tyvende barn blandt de resterende 7-årige.

Flere børn i højrisikogruppen viser sig også både som 7-årige og 11-årige at leve et mere udfordrende liv end børnene i ikke-højrisikogruppen. Inden for alle områder (individuelle, familiemæssige, skole samt sociale relationer og livsstil) finder vi, at højrisikogruppen har mindre gunstige livsbetingelser end ikke-højrisikobørnene.

Dog skal man have for øje, at flere af de risiko- og beskyttelsesfaktorer, vi anvender til at definere højrisikogruppen, er faktorer, der ikke ændrer sig eller kun ændrer sig marginalt over tid. For eksempel vil børnenes køn og nummer i søskendeflokken altid være det samme, og forældrenes uddannelsesniveau vil kun ændre sig for meget få, fra børnene er 7, til de er 11 år. Derfor ser vi ikke den store udvikling i disse faktorer på de 4 år, der går, fra børnene er 7, og til de er 11 år. Selvom der er en del faktorer, der er konstante over tid, så er højrisikogruppen som 11-årig også mere sårbar i forhold til fx fritidsliv og kammerater, altså på faktorer, der er ”hurtigere” og ”nemmere” at ændre. Dog gælder det også

for en del risiko- og beskyttelsesfaktorer, at når de er indtruffet, så kan de have påvirket barnets udvikling, selvom de senere bliver ændret, det gælder fx, at mor har haft et alkoholproblem, da barnet er 7 år. Højrisiko- og ikke-højrisikogruppen er som grupper betragtet altså forskellige, ikke kun for de faktorer, der ikke ændrer sig over tid, men også på langt de fleste andre faktorer.

Analysen viser, at flere af de familiemæssige forhold allerede, når barnet er 7 år, har stor betydning for sandsynligheden for at begå ungdomskriminalitet. Betydningen af de familiemæssige forhold ændrer sig ikke hos de 11-årige i højrisikogruppen, da der allerede er taget højde for dem i forhold til identifikationen af gruppen. Blandt de 11-årige finder vi, at risikofaktorerne for højrisikogruppen mere er de sociale relationer, såsom at være på besøg hos venner og drikke alkohol. Ligeledes er det en beskyttelsesfaktor for højrisikogruppen, at et barn som 11-årig er glad for sit liv.

For børnene i ikke-højrisikogruppen er billedet ikke lige så klart. Der er flere faktorer, der spiller ind – både i form af risiko- og beskyttelsesfaktorer. Særligt finder vi, at det, hvis en eller begge forældre har fået en dom (betinget eller ubetinget), mens barnet var mellem 7 og 11 år, forhøjer sandsynligheden for at begå kriminalitet som 15-årig med mere end 9 gange sammenlignet med børn, hvis forældre ikke har fået en dom i perioden.

Sociale relationer spiller en rolle for unges sandsynlighed for at begå kriminalitet. For ikke-højrisikobørnene forhøjer det ikke at have en god ven risikoen for at begå kriminalitet som 15-årig. Hvor det derimod for højrisikobørnene er en risikofaktor ofte at være sammen med sine venner uden for hjemmet. Dette indikerer, at forskellige typer af venskaber har forskellig betydning for de to grupper.

Når det at være socialt isoleret hænger sammen med kriminalitet, som det er tilfældet for ikke-højrisikogruppen, kan det handle om, at denne gruppe kæmper for at komme ind i fællesskabet og fx forsøger at opnå anerkendelse fra jævnaldrende ved at udvise risikoadfærd. Dette resultat stemmer overens med en dansk undersøgelse af risikoadfærd (Ottosen m.fl., 2014).

Vi finder for begge grupper, at de børn, der tidligt har drukket mindst én genstand alkohol, har dobbelt så stor sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet, sammenlignet med de børn, der ikke har drukket alkohol som 11-årige. Det ser således ud til, at en tidlig alkoholdebut

kan være en indikator på en tidlig risikoadfærd, der kan hænge sammen med ungdomskriminalitet i 15-års-alderen.

Sluttelig er det dog værd at pointere, at det alt i alt er de færreste børn i Danmark, der begår kriminalitet. Det gælder både for børnene i højrisikogruppen og børnene i ikke-højrisikogruppen. I alt har 9 pct. af børnene i undersøgelsen begået kriminalitet som 15-årige (19 pct. i højrisikogruppen og 6 pct. i ikke-risikogruppen). Der er meget usikkerhed forbundet med at forudsige præcist, hvilke børn der begår kriminalitet, men analysen i dette kapitel giver et bud på, hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer der i 7 og 11-års-alderen har særlig betydning for sandsynligheden for at begå kriminalitet som 15-årig.

OPSAMLING OG DISKUSSION

Formålet med denne rapport er at bidrage med viden om, hvilke sammenhænge der er mellem risiko- og beskyttelsesfaktorer i barndommen og sandsynligheden for senere at begå ungdomskriminalitet i en dansk kontekst. I dette kapitel samler vi trådene fra de foregående kapitler og diskuterer analysens resultater. Vi starter med en kort opsummering og diskuterer derefter resultaterne i forhold til tidligere undersøgelser. Afslutningsvis diskuterer vi, hvordan analysens resultater kan bruges i det kriminalitetsforebyggende arbejde.

RISIKO- OG BESKYTTELSESFAKTORER – OG SANDSYNLIGHEDEN FOR AT BEGÅ KRIMINALITET

I analyser som denne er der en stor usikkerhed i forudsigelsen af, hvilke børn der vil begå kriminalitet. Og størstedelen af de børn, som analysen forudsiger har en øget sandsynlighed for at begå kriminalitet, kommer ikke til at begå kriminalitet. Dette er et forventeligt resultat helt i tråd med international forskning på feltet, når vi arbejder med et fænomen som kriminalitet, som er relativt sjældent forekommende (Christoffersen m.fl., 2011; Farrington, 2005).

ØGET RISIKO KAN IDENTIFICERES ALLEREDE I 7-ÅRS- ALDEREN

Vores analyse af, hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer der har betydning for danske børns sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet, viser, at det allerede er muligt at identificere børnene med øget risiko ved 7-årsalderen.

Når børnene er 7 år gamle, hænger følgende faktorer sammen med en øget risiko for at begå ungdomskriminalitet som 15-årig:

- at forældrenes højeste uddannelse er grundskole
- at forældre har fået en betinget eller ubetinget dom, før barnet fylder 7 år
- at barnet ikke er førstefødt
- at mor har alkoholproblem
- at barnet går i SFO/klub
- at barnet har konflikter med kammerater.

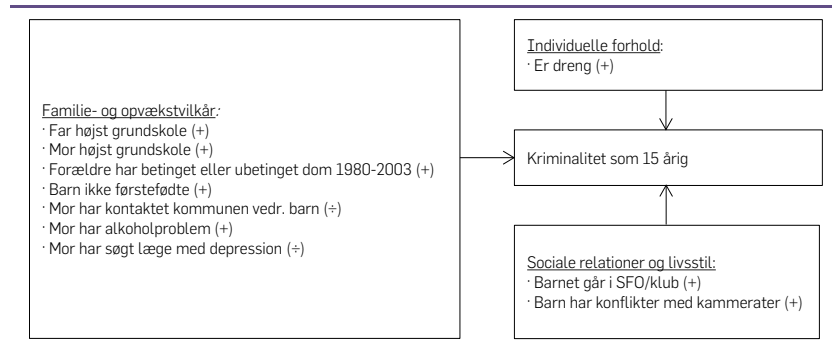
Og følgende faktorer hænger sammen med en mindsket risiko for at begå ungdomskriminalitet som 15-årig:

- at moren har kontaktet kommunen vedrørende barnet
- at moren har søgt læge for problemer med depression.

På baggrund af vores analyse af de 7-årige inddeler vi børnene i to grupper. Vi identificerer de 20 pct. af børnene, der ud fra vores analyse har den største sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet, denne gruppe omtaler vi som højrisikogruppen. De resterende 80 pct. af børnene omtaler vi som ikke-højrisikogruppen. Derefter analyserer vi separat for de to grupper, hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer i 11-årsalderen der hænger sammen med sandsynligheden for at begå kriminalitet som 15-årig.

FIGUR 5.1

Oversigt over risiko- og beskyttelsesfaktorer, *da børnene var 7 år*, der hænger signifikant sammen med sandsynligheden for at begå kriminalitet som 15-årig.

Anm.: Figuren viser kun signifikante resultater fra den logistiske regressionsmodel i tabel 4.1.

Ingen skoleforhold viste sig at være signifikante. (÷) mindsker, mens (+) øger sandsynlighed for at begå kriminalitet.

Kilde: SFT's forløbsundersøgelse af danske børn født i 1995, n = 3.038.

SÆRLIGE RISIKO- OG BESKYTTELSESFAKTORER I 11-ÅRS-ALDEREN

For *højrisikogruppen* viser analysen, at der er relativt få risiko- og beskyttelsesfaktorer, der i 11-års-alderen har betydning for, om børnene begår kriminalitet som 15-årige. Dette indikerer, at de 11-årige i højrisikogruppen allerede i 7-års-alderen har levet under nogle opvækstforhold, som har forøjet deres risiko for at begå ungdomskriminalitet. Analysen peger derfor på, at de tidlige opvækstforhold har stor betydning for børnenes sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet.

På trods af at børnene i 7-års-alderen allerede er udsatte, er der dog nogle yderligere risikofaktorer i 11-års-alderen, der har betydning, især sociale relationer: at være på besøg hos venner og drikke alkohol. For unge foregår det at drikke alkohol i høj grad i sociale sammenhænge (Järvinen & Gundelach (red.), 2006). Disse risikofaktorer leder til en højere sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet for højrisikobørnene, når vi har taget højde for, at børnene i forvejen havde en øget risiko som 7-årig. For børnene i højrisikogruppen finder vi derudover, at det er en stærk beskyttelsesfaktor, at de er glade for deres liv som 11-årig. Hvis et barn kan opretholde positive følelser, mens det står over for modgang, har det en vigtig funktion i forhold til at hjælpe barnet med at tilpasse sig og komme sig over stressfulde oplevelser (Werner & Smith, 1992).

For børnene i *ikke-højrisikogruppen* er der derimod flere faktorer i 11-års-alderen, der har betydning for deres sandsynlighed for at begå kriminalitet. Der tegner sig derfor et mere diffust billede af, hvilke områder der har betydning for deres risiko. For denne børnegruppe finder vi, at forældres dom for et kriminelt forhold, familiens boligforhold (lejemodig), barnets manglede sociale relationer samt tidlig alkohol debut er risikofaktorer, der forøger sandsynligheden for, at de begår ungdomskriminalitet. Altså er der for de børn, der ikke havde en høj risiko for at begå kriminalitet som 7-årig, flere risikofaktorer i 11-års-alderen, der har betydning. For børnene i ikke-højrisikogruppen finder vi, at det er beskyttelsesfaktorer at synes godt om skolen og ofte at læse bøger. Disse to faktorer var ikke beskyttelsesfaktorer for børnene i højrisikogruppen.

TABEL 5.1

Oversigt over risiko- og beskyttelsesfaktorer, *da børnene er 11 år*, der hænger signifikant sammen med sandsynligheden for at begå kriminalitet som 15-årig. Særskilt for højrisikogruppen og ikke-højrisikogruppen.

	Højrisikogruppen	Ikke-højrisikogruppen
Individuelle forhold	Positiv selvopfattelse (÷)	Er dreng (+) Læser bøger 2 gange om ugen eller oftere (÷)
Familie- og opvækstforhold		Bor i lejemodig 2007 (+) Forældre betinget/ubetinget dom 2004-2009 (+)
Skoleforhold		Synes godt om skole, lærerne og det at gå i skole (÷)
Sociale relationer og livsstilsforhold	Tidlig alkohol debut (+) På besøg hos venner flere gange om ugen (+)	Tidlig alkohol debut (+) Har ingen god ven (+)

Anm.: Figuren viser signifikante resultater fra den logistiske regressionsmodel i tabel 4.5. (÷) mindsker, mens (+) øger sandsynlighed for at begå kriminalitet

Kilde: SFT's forløbsundersøgelse af danske børn født i 1995, n=3.038.

Vi vil i det følgende diskutere især to områder; nemlig familie- og opvækstforhold samt barnets sociale relationer, da det har vist sig at have en betydning for alle børnene. Herefter vil vi selvstændigt diskutere beskyttelsesfaktorernes betydning.

FAMILIE- OG OPVÆKSTFORHOLD

Analysen viser, at familiemæssige forhold har indflydelse på alle børns sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet. Forældrenes lave uddan-

nelsesniveau og forældrenes kriminalitet er risikofaktorer. I lyset af den danske velfærdsmodel med et offentligt uddannelsessystem og sikkerhedsnet, der skal gribe de mest udsatte borgere, kunne vi forvente, at det evt. var andre faktorer end disse, der ville være mere betydningsfulde.

Den danske velfærdsstat sikrer universelle ydelser til borgerne, herunder adgang til uddannelsessystemet. Alligevel er der en chanceulighed i forhold til at klare sig i uddannelsessystemet alt efter social baggrund (Jæger & Holm, 2007). Borgerne har derfor ikke de samme vilkår og betingelser for at opnå et højt uddannelsesniveau på trods af adgangen til det offentlige uddannelsessystem. Forskelle i forældres uddannelsesniveau kan altså være et udtryk for social ulighed i samfundet, hvilket kan være med til at forklare, hvorfor vi også i en dansk kontekst finder, at forældres uddannelsesniveau er en risikofaktor for ungdomskriminalitet.

I den danske velfærdsstat kan det forventes, at der er et sikkerhedsnet, der støtter udsatte børn, fx hvis den ene eller begge forældre får en dom. Sikkerhedsnettet skulle således medvirke til, at forældres dom ikke blev en betydningsfuld risikofaktor for ungdomskriminalitet. I Danmark findes der dog ikke en fast procedure i forhold til børnene, når en forælder fx anholdes. Det er op til den enkelte betjent i anholdelsessituationen at vurdere, om de sociale myndigheder skal underrettes, hvorfor de sociale myndigheder ikke systematisk får kendskab til børn, hvis forældre bliver fængslet og/eller får en dom (Smith & Jakobsen, 2010). I forhold til de ændringer, der sker mellem børnene er 7 og 11 år gamle, er det interessant at konstatere, at netop forældres dom har betydning for børnene i ikke-højrisikogruppen og deres risiko for at begå ungdomskriminalitet. At der ikke er foranstaltninger i den danske velfærdsstat, der automatisk sætter ind i forhold til disse børn, kan være med til at forklare, hvorfor vi finder, at forældres dom er en betydelig risikofaktor på trods af den danske velfærdsstat.

BARNETS SOCIALE RELATIONER OG KRIMINALITETSRISIKO

Analysen viser, at børnenes sociale relationer allerede som 7-årige er vigtige i forhold til kriminalitet. Har barnet konflikter med venner som 7-årig, forhøjes sandsynligheden for at begå ungdomskriminalitet som 15-årig. For højrisikogruppen er det endvidere en risikofaktor, at barnet ofte er på besøg hos venner, mens det for ikke-højrisikobørnene er en betydelig risikofaktor, hvis de ikke har en god ven. Barnets sociale relationer er således betydningsfulde for både højrisiko- og ikke-højrisikogruppen

og deres sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet, dog ikke på samme måde.

For højrisikobørnene er det en risikofaktor ofte at være sammen med venner uden for hjemmet som 11-årig, hvilket kan hænge sammen med, hvordan børnene har det i hjemmet. At være meget sammen med venner uden for hjemmet kan være et udtryk for et problematisk og konfliktfuldt forhold til familien, som barnet søger væk fra, eller at familien ikke efterspørger barnets tilstedeværelse og sætter rammer for familiens samvær. Det kan altså tyde på, at disse børn i højere grad oplever negativ påvirkning fra venner og i mindre grad positiv påvirkning fra forældrene. For ikke-højrisikogruppen er det derimod en risikofaktor ikke at have en god ven, hvilket kan føre til, at barnet bliver socialt isoleret. På trods af denne variation i risikofaktorer i forhold til typen af de sociale relationer er det dog fælles for både højrisiko- og ikke-højrisikogruppen, at børnenes sociale relationer i 11-års-alderen har væsentlig betydning for deres sandsynlighed for senere at begå ungdomskriminalitet.

RISIKO- OG BESKYTTELSESFAKTORER I DANSK KONTEKST

I forhold til den internationale forskningslitteratur om risiko- og beskyttelsesfaktorer for ungdomskriminalitet finder vi i denne undersøgelse færre signifikante faktorer. Vi finder fx ikke som tidligere undersøgelser, at barnets hyperaktivitet er en væsentlig risikofaktor. Forholdet mellem forældre og børn, som også fremhæves som vigtigt i litteraturen, viser sig heller ikke at have en signifikant betydning som risikofaktorer. Vores analyser viser i tråd med den tidligere forskning, at de familiemæssige forhold, og særligt forældres dom, lave uddannelsesniveau og mors problemer med alkohol har stor betydning for barnets sandsynlighed for at begå kriminalitet. Det er også værd at bemærke at fattigdom og om forældrene er arbejdsløse eller uden for arbejdsmarkedet ikke hænger sammen med de unges sandsynlighed for at begå kriminalitet, i en dansk kontekst, når der kontrolleres for de øvrige faktorer.

En af forklaringerne på, at vi generelt finder færre betydningsfulde faktorer, kan evt. findes i, at det er en dansk undersøgelse. De tidligere studier, vi trækker på, er primært udsprunget af en amerikansk eller britisk kontekst, hvorfor det er at forvente, at det ikke er de samme risiko- og beskyttelsesfaktorer, der vil have betydning i en dansk velfærds-

statskontekst. Ligeledes er en del af de tidligere studier af ældre dato og fra slutningen af 1980'erne eller 1990'erne.

Der er betydelige samfundsmæssige forskelle på et barns opvækst i Danmark og i fx USA, som gør, at det ikke er de samme faktorer, der får betydning for barnets sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet. I Danmark er samfundet bygget op om den skandinaviske velfærdsmodel. Denne velfærdsmodel bygger på princippet om universelle ydelser (gratis for alle), hvilket adskiller sig fra samfund, hvor der kun ydes støtte til de absolut svageste i samfundet (den residuale (liberale) velfærdsmodel, som både findes i USA og Storbritannien). Det er derfor muligt, at den danske velfærdsstats forskellige institutioner (sundhedsplejeordninger, daginstitutioner, et offentligt skole- og uddannelsessystem) på forskellige måder forhindrer, at børn fra familier med fx lav indkomst er kriminalitetsudsatte. Eksperimenter med forskellige former for hjælp til ressourcefattige børnefamilier i bl.a. USA tyder på, at velfærdstiltag har en præventiv effekt (Christoffersen m.fl., 2011). Dette kan være en af forklaringerne på, at vi finder færre betydningsfulde risiko- og beskyttelsesfaktorer i en dansk kontekst.

Den danske velfærdsmodel kan også være med til at forklare, hvorfor nogle faktorer, der i den internationale forskningslitteratur fremhæves som risikofaktorer, i en dansk kontekst tværtimod mindsker barnets sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet. Vi finder i denne analyse, at det, at moren har søgt læge for depression eller har kontaktet kommunen vedrørende barnet i 7-års-alderen, ikke er risikofaktorer, men derimod beskyttelsesfaktorer i en dansk kontekst. Dette kan være en indikation på, at den danske velfærdsmodel er i stand til at yde den nødvendige støtte, der gør, at barnets risiko for ungdomskriminalitet reduceres. Samtidig viser analysen dog, at det er den tidlige indsats, der gør en forskel – hvis moren først tager kontakt til kommunen, når barnet er 11 eller 15 år, er der således en øget sandsynlighed for at barnet begår ungdomskriminalitet.

ANALYSENS SÆRTRÆK

Da vores analyse er baseret på data fra SFI's Børneforløbsundersøgelse og hermed de spørgsmål, der er stillet i den, er der nogle af de ellers mest kendte risikofaktorer fra forskningslitteraturen, som det ikke har været

muligt at undersøge. Det drejer sig bl.a. om børnenes intelligens, som i Børneforløbsundersøgelsen først måles i 15-års-alderen⁶, samt om barnets venner er prosociale eller antisociale. Tidligere forskning peger på, at en lav IQ målt i barnets unge år hænger sammen med en øget risiko for at begå ungdomskriminalitet. Ligeledes har det ikke været muligt at undersøge, hvilken type venner børnene har. I tidligere forskning peges der på, at det at have antisociale og kriminelle venner i barndommen er en betydelig risikofaktor for kriminalitet (Farrington, Loeber & Ttofi, 2012).

Ligeledes har det ikke været muligt at undersøge børnenes personlighed og temperament samt betydningen af nærområdet og øvrige ressourcepersoner end dem i familien.

Til gengæld har spørgerammen i Børneforløbsundersøgelsen muliggjort, at nye eller underbelyste områder træder frem som signifikante. Analysen viser, at det at være glad for sit liv er en væsentlig beskyttelsesfaktor. I det hele taget er undersøgelsens fokus på beskyttelsesfaktorer en styrke. I analysernes resultat er der dog ikke mange af beskyttelsesfaktorerne, der har vist sig som afgørende, når der tages højde for de øvrige risiko- og beskyttelsesfaktorer.

I forhold til at sikre os, at vores analyse kommer så tæt som muligt på at indfange afgørende faktorer for kriminalitet, har vi foretaget nogle ekstra analyser. Vi har testet flere forskellige måder at konstruere højrisikogruppen, og på denne baggrund har vi konkluderet, at den analyse, der bedst forudsiger kriminalitet som 15-årig, er en analyse, som både tager højde for risiko- og beskyttelsesfaktorer. Dette vil blive yderligere uddybet i næste afsnit.

IMPLIKATIONER FOR DET FOREBYGGENDE ARBEJDE

Vores analyser viser, at der ikke er nogen af beskyttelsesfaktorerne i 7-års-alderen, der er inddraget i analysen, der signifikant reducerer et barns sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet, når der tages højde for de øvrige risiko- og beskyttelsesfaktorer. I konstruktionen af de to risikogrupper har vi, som sagt, afdækket flere modellers præcision i forhold til at forudsige kriminalitet som 15-årig. Vi har fundet, at den model, der bedst indfanger risikoen hos gruppen af højrisikobørn, er en model, der

⁶ Vi vil således senere kunne undersøge sammenhængen mellem IQ som 15-årig og kriminel adfærd som 18-årig.

både tager højde for risiko- og beskyttelsesfaktorer.⁷ Denne model er bedre til at prædikere børn i højrisikogruppen, som faktisk begår kriminalitet, end en model, der kun medtager risikofaktorer. På trods af at vi i analysen i kapitel 4 ikke finder nogen beskyttelsesfaktorer for de 7-årige, der signifikant reducerer sandsynligheden for at begå ungdomskriminalitet, når der er taget højde for de øvrige faktorer, er det alligevel interessant at se, at tilstedeværelsen af beskyttelsesfaktorerne gør en forskel i forhold til at forudse, hvilke børn der er i størst risiko.

I analysen af de 11-årige reducerer flere beskyttelsesfaktorer signifikant de unges sandsynlighed for at begå kriminalitet. For børnene i højrisikogruppen er det en beskyttelsesfaktor, at de er glade for deres liv som 11-årig, sådan som den internationale forskning også peger på. At have et positivt syn på sit liv har i tidligere studier vist sig at gøre et individ mere modstandsdygtig over for modgang og således bidrage til, at selv vanskelige situationer kan overkommes (Tugade, Fredrickson & Barrett, 2004; Werner & Smith, 1992, 1989). Denne beskyttelsesfaktor kan være med til at forklare, hvorfor nogle unge, på trods af eksponering af risikofaktorer i barndommen, ikke ender med at begå kriminalitet i en dansk kontekst.

For børnene i ikke-højrisikogruppen er det en beskyttelsesfaktor, at de synes godt om skolen, og at de ofte læser bøger. Trivsel i skolen har stor betydning for unges sandsynlighed for at begå kriminalitet (Lösel & Bender, 2003). At de unge er glade for skolen og lærerne, hænger ofte sammen med, at de er en del af fællesskabet og kan se en mening med det, skolen tilbyder dem (Farrington & Welsh, 2007). Et godt socialt klima på den enkelte skole, hvor flere elever oplever, at de er inkluderet frem for ekskluderet, kan være med til at forebygge kriminalitet. Vores undersøgelse viser, at trivsel i skolen er afgørende for de unge, der ikke allerede i indskolingen har høj risiko for kriminalitet. Og den viser, at dette ikke har betydning for de unge, der tidligt har en overrisiko for at begå ungdomskriminalitet.

Vores analyse peger desuden på, at det ikke er hensigtsmæssigt at anskue risikofaktorerne eller beskyttelsesfaktorerne isoleret, men at de samlet har indflydelse på børnenes sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet. I det forebyggende arbejde er det derfor nødvendigt at fo-

7. Ud fra den logistiske regression kun med risikofaktorer er der i højrisikogruppen 16 pct. af børnene, der faktisk begår kriminalitet som 15-årige. Når vi også medtager beskyttelsesfaktorerne, så er det 19 pct. af højrisikogruppen, der begår kriminalitet.

kusere bredt og både tage højde for risiko- og beskyttelsesfaktorer i børnenes liv (Justitsministeriet, 2009). Viden om, hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer der er betydningsfulde i en dansk kontekst, kan på forskellig vis indgå i det kriminalitetsforebyggende arbejde. En forebyggende indsats kan fx tilrettelægges, så den forsøger at reducere betydningen af risikofaktorer og styrke tilstedeværelsen af de beskyttende faktorer.

I tråd med dette har kommissionen under Justitsministeriet afgivet en betænkning vedrørende ungdomskriminalitet, hvor det fremhæves, at:

Den mest effektive kriminalitetsforebyggende indsats er efter kommissionens opfattelse tidlig, helhedsorienteret, tværsektoriel og sammenhængende. (Justitsministeriet, 2009: s. 35).

Vores analyse underbygger i høj grad, at en helhedsorienteret og tidlig indsats er vigtig, når der skal tænkes i forebyggende interventioner (Farrington, 1995). Vi finder en række risikofaktorer i 7-års-alderen, der hænger sammen med at begå ungdomskriminalitet som 15-årig. Samtidig viser vores analyser, at det er vanskeligt at forudsige lige præcis, hvilke unge der begår ungdomskriminalitet, så brede tiltag kan derfor anbefales. Ligeledes underbygger vores analyse, at det er vigtigt, at indsatser ikke blot retter sig mod de unge, men også mod deres omgivelser, i form af deres familie, skole, venner og fritidsliv.

Vores undersøgelse kunne tyde på, at det vil være hensigtsmæssigt at lægge fokus forskelligt, alt efter hvor tidligt den forebyggende indsats sættes ind, og om det er en generel, bred indsats, der typisk sættes ind over for alle unge, eller om det er en specifik indsats, som sættes ind over for børn og unge, der vurderes at have øget risiko for at begå kriminalitet.

- For alle unge er det vigtigt med en bred indsats, der fokuserer på familiens sociale forhold, skolen, fritidslivet og venner.
- For gruppen af mere udsatte børn (højrisikogruppen) kan vores undersøgelse tyde på, at indsatser rettet mod deres familiemæssige forhold vil have stor betydning, når børnene er under 11 år.
- Når børn, der tidligt er udsat for en række risikofaktorer, er i 11-års-alderen, peger analysen dog på, at det kan have stor betydning med indsatser, der arbejder med deres trivsel, og hvor glade de er for deres liv.

- Ligeledes bør indsatser, når højrisikobørnene er 11 år, adressere de unges sociale relationer og deres tidlige risikoadfærd med alkohol.

BEGÅR DE KRIMINALITET I FREMTIDEN?

Gennem rapporten har vi løbende understreget, at langt de fleste børn heldigvis ikke begår ungdomskriminalitet. Selv for børn, der som 7-årig havde en øget sandsynlighed for at begå kriminalitet (højrisikogruppen), er det de færreste, der faktisk begår ungdomskriminalitet.

Et spørgsmål, der lægger sig op ad denne diskussion, er, hvordan de børn, der ender med at begå ungdomskriminalitet, udvikler sig senere hen. Denne undersøgelse er begrænset til en analyse af selvrapporteret kriminalitet blandt 15-årige, og undersøgelsens resultater kan derfor ikke sige noget om, hvordan de unge udvikler sig efterfølgende. Flere undersøgelser har vist, at det langt fra er alle ungdomskriminelle, der fortsætter med at have en kriminel adfærd igennem deres voksenliv (Sampson & Laub, 1993). Dette vil være interessant at teste i en dansk sammenhæng.

Psykologen T. Moffitt har på baggrund af denne erkendelse inddelt unge kriminelle i to grupper, kaldet henholdsvis ungdomsbegrænsede og livsvedvarende kriminelle. De livsvedvarende kriminelle er en mindre gruppe, der begynder at have en kriminel adfærd allerede som børn, og som fortsætter med at begå kriminalitet igennem hele livet (Moffitt, 1993). Ungdomsbegrænsede kriminelle udgør den største gruppe og betegner de unge, som begynder at begå kriminalitet i deres ungdom, men stopper med at begå kriminalitet, når de bliver voksne. Forklaringen på denne forskel skal ifølge Moffitt findes i, at de to grupper har forskellige ressourcer at trække på (Moffitt m.fl., 2002).

Ifølge Moffitt er unge i gruppen af livsvedvarende kriminelle, fra de er helt små, mindre intelligente og udviser symptomer på ADHD. Deres forældre har heller ikke et tilstrækkeligt overskud til at opdrage børnene. Anderledes forholder det sig hos de unge i gruppen af ungdomsbegrænsede kriminelle, der er relativt velfungerende. De kæmper dog med de udfordringer, der knytter sig til udviklingen fra at være barn til at blive voksen og tackler disse ved bl.a. at indgå i kriminelle fællesskaber (Moffitt m.fl., 2002). Ligeledes er der en gruppe af kriminelle, der er sen-debutanter. Vores analyse kan dog ikke sige noget om, hvorvidt

de unge i denne undersøgelse, der ikke begår ungdomskriminalitet, måske begår kriminalitet senere i deres liv.

I en dansk sammenhæng er det blevet undersøgt, hvordan antallet af kriminelle varierer blandt forskellige aldersgrupper. Britta Kyvsgaard finder, i lighed med flere tidligere studier, at unge i højere grad end ældre begår kriminalitet. I 1990 begik næsten 6 pct. af de 18-årige danskere en eller anden form for kriminalitet. Blandt de 30-årige begik 4 pct. kriminalitet, mens det for de 50-årige kun var 2 pct., der begik kriminalitet (Kyvsgaard, 2003, s. 67). Ligeledes finder Kyvsgaard også, at de danske kriminelle i høj grad kan deles op i de samme to hovedgrupper, som Moffitt beskriver. Der er en klar tendens til, at en større gruppe danske kriminelle alene begår kriminalitet i ungdommen, mens en mindre gruppe fortsætter den kriminelle karriere igennem voksenlivet (Kyvsgaard, 2003).

I forhold til denne rapports resultater er det vigtigt at tage højde for, at vi kun kan sige noget om de unges kriminalitet, da de er 15 år. Vi ved – endnu ikke – hvordan de risiko- og beskyttelsesfaktorer, vi finder, hænger sammen med risikoen for kriminalitet ind i voksenlivet og over hele livsforløbet. Risiko- og beskyttelsesfaktorer kan have forskellig betydning henover et livsforløb. For de unge, der kun begår kriminalitet i ungdommen, tyder forskning på, at især livsstilsfaktorer, som venner og fritidsinteresser, har stor betydning.

Derudover bekræfter vores analyse, hvad tidligere undersøgelser har vist (Christoffersen m.fl., 2011), at man kun vanskeligt kan forudsige det enkelte individs kriminelle adfærd. På trods af at det er vanskeligt at forudse kriminalitet, kan analysens resultater imidlertid belyse, hvilke forhold der statistisk hænger sammen med sandsynligheden for at begå kriminalitet i Danmark og dermed er relevante at medtænke i planlægningen af forebyggende foranstaltninger for tidlig udsathed.

LITTERATUR

- Akers, R.L. (1977): *Deviant Behavior: A Social Learning Approach*. Belmont: Wadsworth Pub. Co.
- Andersen, D. (2012a): "Forløbsundersøgelsens data". I: M.H. Ottosen (red.): *15-åriges hverdagsliv og udfordringer. Rapport fra femte dataindsamling af forløbsundersøgelsen af børn født i 1995*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 12:30.
- Andersen, D. (2012b): "Skoleerfaringer". I: Ottosen, M.H. (red.): *15-åriges hverdagsliv og udfordringer. Rapport fra femte dataindsamling af forløbsundersøgelsen af børn født i 1995*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 12:30.
- Balvig, F. (2011): *Lovlydig ungdom. En selvrapporteringsundersøgelse blandt 14-15-årige unge i Danmark i 2010*. København: Det Kriminalpræventive Råd.
- Baumrind, D. & K. Moselle (1985): "A Developmental Perspective on Adolescent Drug Use". *Advances in Alcohol & Substance Abuse*, 4(3-4), s. 41-67.
- Becker, H.S. (2008): *Outsiders*. New York: The Free Press.
- Caspi, A., G.H. Elder & D.J. Bem (1987): "Moving against the World: Life-Course Patterns of Explosive Children". *Developmental Psychology*, 24(6), s. 303-308.

- Christoffersen, M.N. (2013): *Can Rose's Paradox be Usefull in Crime Prevention*. Paper presented at 13th Annual Conference of European Society of Criminology (Eurocrim2013), 4.-7. September, 2013.
- Christoffersen, M.N. & K. Soothill (2003): "The Long-Term Consequences of Parental Alcohol Abuse: a Cohort Study of Children in Denmark". *Journal of Substance Abuse Treatment*, 25(2), s. 107-116.
- Christoffersen, M.N., P.S. Olsen, K.S. Vammen, S.S. Nielsen & M. Lausten (2011): *Tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Risiko- og beskyttelsesfaktorer*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 11:34.
- Dahl, K.M. (2013): *Frihed, lighed og fællesskab i teenagefamilien – sociologiske kategoriseringer af familiepraksis i børnenes teenageår samt analyser af årsager til og konsekvenser af familiers praksis*. Ph.d.-afhandling ved Københavns Universitet, Sociologisk Institut.
- Egelund, T., D. Andersen, A.-D. Hestbæk, M. Lausten, L. Knudsen, R.F. Olsen & F. Gerstoft (2008): *Anbragte børns udvikling og vilkår. Resultater fra SFI's forløbsundersøgelse af årgang 1995*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 08:23.
- Fagan, A.A., M.L.V. Horn, J.D. Hawkins & M.W. Arthur (2007): "Gender Similarities and Differences in the Association Between Risk and Protective Factors and Self-Reported Serious Delinquency". *Prevention Science*, 8(2), s. 115-124.
- Farrington, D.P. (2005): "Early Identification and Preventive Intervention: How Effective is this Strategy?" *Criminology & Public Policy*, 4(2), s. 237-248.
- Farrington, D.P. (1995): "The Development of Offending and Antisocial Behaviour from Childhood: Key Findings from the Cambridge Study in Delinquent Development". *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 36(6), s. 929-964.
- Farrington, D.P. & M.M. Ttofi (2011): "Protective and Promotive Factors in the Development of Offending". I: T. Bliesener, A. Beelmann & M. Stemmler (red.): *Antisocial Behavior and Crime. Contributions of Developmental and Evaluation Research to Prevention and Intervention*. Cambridge: Hogrefe.
- Farrington, D.P. & B.C. Welsh (2007): *Saving Children from a Life of Crime. Early Risk Factors and Effective Interventions*. New York: Oxford University Press.

- Farrington, D.P., R. Loeber & M.M. Ttofi (2012): "Risk and Protective Factors for Offending". I: B.C. Welsh & D.P. Farrington (red.): *The Oxford Handbook of Crime Prevention*. Oxford: Oxford University Press, s. 46-69.
- Farrington, D.P., F. Lösel, M.M. Ttofi & N. Theodorakis (2012): *School Bullying, Depression and Offending Behaviour later in Life: An Updated Systematic Review of Longitudinal Studies*. Stockholm: Swedish National Council for Crime Prevention.
- Flannery, D.J., L.L. Williams & A.T. Vazsonyi (1999): "Who are they with and what are they doing? Delinquent Behavior, Substance Use, and Early Adolescents' After-School Time". *American Journal of Orthopsychiatry*, 69(2), s. 247-253.
- Gundelach, P. & M. Järvinen (red.) (2006): *Unge, fester og alkohol*, København: Akademisk Forlag.
- Jessor, R. & S.L. Jessor (1977): *Problem Behavior and Psychosocial Development*. New York: Academic Press.
- Justitsministeriet (2009): *Betænkning om indsatsen mod ungdomskriminalitet. Betænkning nr. 1508/2009*. København: Justitsministeriet.
- Jæger, M.M. & A. Holm (2007): "Does Parents Economic, Cultural, and Social Capital Explain the Social Class Effect on Educational Attainment in the Scandinavian Mobility Regime?" *Social Science Research*, 36(2), s. 719-744.
- Jørgensen, T.T., B. Kyvsgaard, A.-J.B. Pedersen & M.L. Pedersen (2012): *Risikofaktorer, effektevaluering og behandlingsprincipper. En forskningsoversigt*. København: Justitsministeriet, Justitsministeriets Forskningskontor.
- Koot, H.M., J. Oosterlaan, L.M. Jansen, A. Neumann, M. Luman & P.A.C. van Lier (2008): "Individual Factors". I: R. Loeber, N.W. Slot, P.H. van der Laan & M. Hoeve (red.): *Tomorrow's Criminals, the Development of Child Delinquency and Effective Interventions*, Surrey: Ashgate.
- Kraemer, H.C., K.K. Lowe & D.J. Kupfer (2005): *To Your Health: How to Understand What Research Tells Us about Risk*. New York: Oxford University Press.
- Kristiansen, L., O. Ekholm, M. Grønæk & J.S. Tolstrup (2008): *Alkohol i Danmark. Voksnes alkoholvaner og holdning til alkoholpolitik*. København: Statens Institut for Folkesundhed.

- Kyvsgaard, B. (2003): *The Criminal Career: The Danish Longitudinal Study*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Laub, J.H. & R.J. Sampson (2003): *Shared Beginnings, Divergent Lives. Delinquent Boys to age 70*. Cambridge: Harvard University Press.
- Lausten, M., H. Hansen & V.M. Jensen (2013): *God praksis i forebyggende arbejde. Samlet evaluering af dialogprojektet*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 13:04.
- Lippe, A.L. von der & S.R. Wilkinson (red.) (2005): *Risikoutvikling: tilknytning, omsorgssvikt og forebygging: et jubileumsskrift til Kari Killen*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, NOVA Rapport 7/2005.
- Loeber, R. & D.P. Farrington (2008): “Advancing Knowledge about Causes in Longitudinal Studies: Experimental and Quasi-Experimental Methods”. I: A.M. Liberman (red.): *The Long View of Crime*. New York: Springer, s. 257-279.
- Loeber, R. & D.P. Farrington (1998): “Never Too Early, Never Too Late: Risk Factors and Successful Interventions for Serious and Violent Juvenile Offenders”. *Studies on Crime & Crime Prevention*, 7(1), s. 7-30.
- Loeber, R. & M. Stouthamer-Loeber (1986): *Family Factors as Correlates and Predictors of Juvenile Conduct Problems & Delinquency*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Loeber, R., D.P. Farrington, M. Stouthamer-Loeber & H.R. White (2008): *Violence and Serious Theft: Development and Prediction from Childhood to Adulthood*. New York: Routledge.
- Lösel, F. & D. Bender (2003): “Protective Factors and Resilience”. I: Farrington, D.P. & J.W. Coid (red.): *Early Prevention of Adult Antisocial Behaviour*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 130-204.
- Moffitt, T.E. (1993): “Adolescence-Limited and Life-Course-Persistent Antisocial Behavior: A Developmental Taxonomy”. *Psychological Review*, 100(4), s. 674-701.
- Moffitt, T.E., A. Caspi, H. Harrington & B.J. Milne (2002): “Males on the Life-Course-Persistent and Adolescence-Limited Antisocial Pathways: Follow-Up at Age 26 Years”. *Development and Psychopathology*, 14(01), s. 179-207.

- Murray, J. & D.P. Farrington (2010): "Risk Factors for Conduct Disorder and Delinquency: Key Findings from Longitudinal Studies". *Canadian Journal of Psychiatry*, 55(10), s. 633-642.
- Nederhof, A. (1985): "Methods of Coping with Social Desirability Bias: A Review". *European Journal of Social Psychology*, 15(3), s. 263-280.
- Newcomb, M.D. & P.M. Bentler (1988): "The Impact of Late Adolescent Substance Use on Young Adult Health Status and Utilization of Health Services: A Structural Equation Model over Four Years". *Social Science & Medicine*, 24(1), s. 71-82.
- Nielsen, J.C., N.U. Sørensen & M.N. Osmec (2010): *Når det er svært at være ung i DK – unges trivsel og mistrivsel i tal*. København: Center for Ungdomsforskning.
- Oberle, E., K.A. Schonert-Reichl & B.D. Zumbo (2010): "Life Satisfaction in Early Adolescence: Personal, Neighborhood, School, Family, and Peer Influences". *Journal of Youth and Adolescence*, 40(7), s. 889-901.
- Olsen, R.F. (2013): *Invisible Consequences of Punishment: Parental Imprisonment and Child Outcomes*. Ph.d.-afhandling ved Aarhus Universitet, Institut for Statskundskab.
- Ottosen, M.H. red. (2012): *15-åriges hverdagsliv og udfordringer*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 12:30.
- Ottosen, M.H., D. Andersen, K.M. Dahl, A.T. Hansen, M. Laustsen & S.V. Østergaard (2014): *Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2014*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 14:30.
- Pedersen, M.L. & J.M. Lindstad (2011): *Første led i fødekæden? En undersøgelse af børn og unge i kriminelle grupper*. København: Justitsministeriet, Justitsministeriets Forskningskontor.
- Pedersen, M.L. (2013): *Selvrapporteret kriminalitet*. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Prinz, P., G.J. Stams & M. Hove (2008): "Family Processes and Parent and Child Personality Characteristics". I: R. Loeber, N.W. Slot, P.H. van der Laan & M. Hove (red.): *Tomorrow's Criminals, the Development of Child Delinquency and Effective Interventions*. Surrey: Ashgate.
- Reckless, W.C., S.D. Dinitz & E. Murray (1956): "Self Concept as an Insulator Against Delinquency". *American Sociological Review*, 21(6), s. 744-746.

- Regeringen (2013): *Alle skal med. Målsætninger for de mest udsatte frem mod 2020*. København: Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold.
- Rutter, M. (1979): "Protective Factors in Children's Responses to Stress and Disadvantage". I: M.W. Kent & J.E. Rolf (red.): *Primary Prevention of Psychopathology, Vol. 3: Social Competence in Children*, s. 49-74. Hanover: University of New England Press.
- Rutter, M., H. Giller & A. Hagell (1998): *Antisocial Behavior by Young People*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sameroff, A.J., W.T. Bartko, A. Baldwin, C. Baldwin & R. Seifer (1998): "Family and Social Influences on the Development of Child Competence". I: M. Lewis & C. Feiring (red.): *Families, Risk, and Competence*. Mahwah: Erlbaum.
- Sampson, R.J. & J.H. Laub (1993): *Crime in the Making: Pathways and Turning Points through Life*. Harvard: Harvard University Press.
- Shoemaker, D.J. (2013): *Juvenile Delinquency*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.
- Smith, P.S. & J. Jakobsen (2010): *Når straffen rammer uskyldige*. København: Gyldendal.
- Soothill, K., M.N. Christoffersen, M.A. Hussain & B. Francis (2010): "Exploring Paradigms of Crime Reduction. An Empirical Longitudinal Study". *British Journal of Criminology*, 50(2), s. 222-238.
- Thornberry, T.P. & M.D. Krohn (2000): "The Self-Report Method for Measuring Delinquency and Crime". *Criminal Justice*, 4(1), s. 33-83.
- Tugade, M.M., B.L. Fredrickson & L.F. Barrett (2004): "Psychological Resilience and Positive Emotional Granularity: Examining the Benefits of Positive Emotions on Coping and Health". *Journal of Personality*, 72(6), s. 1161-1190.
- Turner, M.G., J.L. Hartman, M.L. Exum & F.T. Cullen (2007): "Examining the Cumulative Effects of Protective Factors: Resiliency among a National Sample of High-Risk Youths". *Journal of Offender Rehabilitation*, 46(1-2), s. 81-111.
- Van Lier, P.A.C. & H.M. Koot (2008): "Peer Relationships and the Development of Externalising Problem Behaviour". I: R. Loeber, N.W. Slot, P.H. van der Laan & M. Hoeve (red.): *Tomorrow's Criminals, the Development of Child Delinquency and Effective Interventions*. Surrey: Ashgate.

- Werner, E.E. & R.S. Smith (2001): *Journeys from Childhood to Midlife. Risk, Resilience, and Recovery*. Ithaca: Cornell University Press.
- Werner, E.E. & R.S. Smith (1992): *Overcoming the Odds: High Risk Children from Birth to Adulthood*. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press.
- Werner, E.E. & R.S. Smith (1989): *Vulnerable but Invincible: A Longitudinal Study of Resilient Children and Youth*. New York: Adams Bannister Cox Pubs.
- Wikström, P.-O. (2006): "Individuals, Settings, and Acts of Crime". I: P.-O. Wikström & R.J. Sampson (red.): *The Explanation of Crime: Context, Mechanisms and Development*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wikström, P.-O., D. Oberwittler, K. Treiber & B. Hardie (2012): *Breaking Rules. The Social and Situational Dynamics of Young Peoples's Urban Crime*. Oxford: Oxford University Press.
- Wong, T.M.L., R. Loeber, A.-M. Slotboom, C.C.J.H. Bijleveld, A.E. Hipwell, S.D. Stepp & H.M. Koot (2013): "Sex and Age Differences in the Risk Threshold for Delinquency". *Journal of Abnormal Child Psychology*, 41(4), s. 641-652.

SFI-RAPPORTER SIDEN 2014

SFI-rapporter kan købes eller downloades gratis fra www.sfi.dk. Enkelte rapporter er kun udkommet som netpublikationer, hvilket vil fremgå af listen nedenfor.

- 14:01 Bach, H.B. & M.R. Larsen: *Dagpengemodtageres situation omkring dagpengeophør*. 135 sider. e-ISBN: 978-87-7119-223-0. Netpublikation.
- 14:02 Loft, L.T.G.: *Parinterventioner og samlivsbrud. En systematisk forskningsoversigt*. 81 sider. e-ISBN: 978-87-7119-225-4. Netpublikation.
- 14:03 Aner, L.G. & H.K. Hansen: *Flytninger fra byer til land- og yderområder. Højtuddannede og socialt udsatte gruppers flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner – Mønstre og motiver*. 169 sider. e-ISBN: 978-87-7119-226-1. Netpublikation.
- 14:04 Christensen, E.: *2 år efter starten på Nakuusa*. 57 sider. e-ISBN: 978-87-7119-228-5. Netpublikation.
- 14:05 Christensen, E.: *NAKUUSAP aallartimmalli ukiut marluk qaangi-unneri*. 61 sider. e-ISBN: 978-87-7119-230-8. Netpublikation.
- 14:06 Bengtsson, S., L.B. Larsen & M.L. Sommer: *Dødfødte børn og deres livsbetingelser*. 147 sider. ISBN: 978-87-7119-232-2. e-ISBN: 978-87-7119-233-9. Vejledende pris: 140,00 kr.

- 14:07 Larsen, L.B., S. Bengtsson & M.L. Sommer: *Døve og døvblevne mennesker. Hverdagsliv og levevilkår*. 169 sider. ISBN: 978-87-7119-234-6. e-ISBN: 978-87-7119-235-3. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 14:08 Oldrup, H. & A.-K. Højen-Sørensen: *De aldersopdelte fokusområder i ICS. Kvalificeringen af den socialfaglige metode*. 189 sider. e-ISBN: 978-87-7119-236-0. Netpublikation.
- 14:09 Fridberg, T. & L.S. Henriksen: *Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012*. 304 sider. ISBN: 978-87-7119-237-7. e-ISBN: 978-87-7119-238-4. Vejledende pris: 300,00 kr.
- 14:10 Lauritzen, H.H.: *Ældres ressourcer og behov i perioden 1997-2012. Nyeste viden på baggrund af ældredatabasen*. 142 sider. ISBN: 978-87-7119-239-1. e-ISBN: 978-87-7119-240-7. Vejledende pris: 140,00 kr.
- 14:11 Larsen, M.R. & J. Høgelund: *Litteraturstudie af handicap og beskæftigelse*. 202 sider. ISBN: 978-87-7119-241-4. e-ISBN: 978-87-7119-242-1. Vejledende pris: 200,00 kr.
- 14:12 Bille, R. & H. Holt: *Kommunal praksis på arbejdsskadeområdet. En kvalitativ analyse af fire jobcentres håndtering af arbejdsskader*. 102 sider. e-ISBN: 978-87-7119-244-5. Netpublikation.
- 14:13 Rosdahl, A.: *Fra 15 år til 27 år. PISA 2000-eleverne i 2011/12*. 160 sider. ISBN: 978-87-7119-245-2. e-ISBN: 978-87-7119-246-9. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 14:14 Bengtsson, S., K. Bengtsson, A.A. Kjær, M. Damgaard, C. Kolding-Sørensen: *Hvilken forskel gør en tilkendelse af førtidspension?* 144 sider. ISBN: 978-87-7119-247-6. e-ISBN: 978-87-7119-248-3. Vejledende pris: 140,00 kr.
- 14:15 Bach, H.B.: *Skadelidtes reaktion på en verserende arbejdsskadesag*. e-ISBN: 978-87-7119-249-0. Netpublikation.
- 14:16 Weatherall, C.D., H.H. Lauritzen, A.T. Hansen & T. Termansen: *Evaluerings af "Fast tilknyttede læger på plejecentre". Et pilotprojekt*. 160 sider. ISBN: 978-87-7119-250-6. e-ISBN: 978-87-7119-251-3. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 14:17 Pontoppidan, M., N. K. Niss: *Instrumenter til at måle små børns trivsel*. 78 sider. e-ISBN: 978-87-7119-252-0. Netpublikation
- 14:18 Ottosen, M.H., A. Liversage & R.F. Olsen: *Skilsmissebørn med etnisk minoritetsbaggrund*. 256 sider. ISBN: 978-87-7119-253-7. e-ISBN: 978-87-7119-254-4. Vejledende pris: 250,00 kr.

- 14:19 *Antidemokratiske og ekstremistiske miljøer i Danmark. En kortlægning.* 86 sider. E-ISBN: 978-87-7119-255-1, Netpublikation
- 14:20 Amilon, A.G., P. Rotger & A.G. Jeppesen: *Danskernes pensionsopsparinger og indkomster 2000-2011.* 160 sider. ISBN: 978-87-7119-256-8. e-ISBN: 978-87-7119-257-5. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 14:21 Jonasson, A.B.: *Konsekvenser af dagpengeperiodens halvering.* 112 sider. ISBN: 978-87-7119-258-2. e-ISBN: 978-87-7119- 259-9. Vejledende pris: 100,00 kr.
- 14:22 Siren, A., & S.G. Knudsen: *Ældre og digitalisering. Holdninger og erfaringer blandt ældre i Danmark.* 128 sider. ISBN: 978-87-7119-260-5. e-ISBN: 978-87-7119-262-2. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 14:23 Christoffersen, M.N., A.-K. Højen-Sørensen & L. Laugesen: *Daginstitutionens betydning for børns udvikling. En forskningsoversigt.* 192 sider. ISBN: 978-87-7119-266-7. e-ISBN: 978-87-7119- 262-9. Vejledende pris: 190,00 kr.
- 14:24 Keilow, M., A. Holm, S. Bagger & S. Henze-Pedersen: *Udvikling af trivselsmålinger i folkeskolen. En pilotundersøgelse.* 180 sider. e-ISBN: 978-87-7119-263-6. Netpublikation.
- 14:25 Christensen, C.P., I.G. Andersen, P. Bingley & C.S. Sonne-Schmidt: *Effekten af It-støtte på elevers læsefærdigheder.* 80 sider. ISBN: 978-87-7119-264-3. e-ISBN: 978-87-7119-265-0. Vejledende pris: 80,00 kr.
- 14:26 Larsen, M.R. & J. Høgelund: *Handicap, uddannelse og beskæftigelse.* 78 sider. e-ISBN: 978-87-7119- 267-4. Netpublikation
- 14:27 Jakobsen, V., S. Jensen, H. Holt & M. Larsen: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2014.* 208 sider, ISBN: 978-87-7119-268-1. e-ISBN: 978-87-7119- 269-8. Pris: 200,00 kr.
- 14:28 Pejtersen, J. H., T. Dyrvig: *Forebyggelse af udadreagerende adfærd hos ældre med demens.* 96 sider. ISBN: 978-87-7119-270-4. e-ISBN: 978-87-7119- 271-1. Pris: 90,00 kr.
- 14:29 Bengtsson, S., L.N. Johansen & C.E. Andersen: *Hjemmetræning. Evaluering af regelsættet om hjælp og støtte efter Servicelovens § 32 st. 6-9.* 102 sider. e-ISBN: 978-87-7119-272-8. Netpublikation.
- 14:30 Ottosen, M.H., D. Andersen, K.M. Dahl, A.T. Hansen, M. Lau-
sten & S.V. Østergaard: *Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2014.* 248 sider. ISBN: 978-87-7119-274-2. e-ISBN: 978-87-7119-275-9. Pris: 250.00 kr.

- 15:01 Ottosen, M.H., M. Lausten, S. Frederiksen & D. Andersen: *Anbragte børn og unges trivsel 2014*. 122 sider. ISBN: 978-87-7119-276-6. e-ISBN: 978-87-7119-277-3. Pris: 120,00 kr.
- 15:02 Benjaminsen, L., T. Dyrvig & T. Gliese: *Livet på hjemløseboformer*. 144 sider. ISBN: 978-87-7119-278-0. e-ISBN: 978-87-7119-279-7. Pris: 140,00 kr.
- 15:03 Gorinas, C. & V. Jakobsen: *Indvandreres og efterkommeres placering på det danske arbejdsmarked*. 176 sider. ISBN: 978-87-7119-280-3. e-ISBN: 978-87-7119-281-0. Pris: 170,00 kr.
- 15:04 Niss, N.K., A. Kierkgaard, A.-K. Højen-Sørensen & A.Aa. Hansen: *Barrierer for tidlig opsporing af alkoholproblemer i børnefamilier. En analyse af barrierer for frontpersonalet*. 145 sider. e-ISBN: 978-87-7119-282-7. Netpublikation
- 15:05 Bengtsson, S., A. L. Rasmussen & S. Gregersen: *Metoder i botilbud*. 208 sider. ISBN: 978-87-7119-283-4. e-ISBN: 978-87-7119-284-1. Pris: 200,00 kr.
- 15:06 Larsen, M.R. & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2014*. 240 sider. ISBN: 978-87-7119-285-8. e-ISBN: 978-87-7119-286-5. Pris: 240,00 kr.
- 15:07 Dietrichson, J., M. Bøg, T. Filges & A.-M. K. Jørgensen. *Skolerettede indsatser for elever med svag socioøkonomisk baggrund*. 144 sider. ISBN: 978-87-7119-287-2. e-ISBN: 978-87-7119-288-9. Pris: 140,00 kr.
- 15:08 Østergaard, S.V., A.B. Steensgaard, A.T. Hansen, S. Henze-Pedersen & J. Østergaard: *På vej mod ungdomskriminalitet. Hvilke faktorer i barndommen gør en forskel?*, 100 sider. e-ISBN: 978-87-7119-289-6. Netpublikation.
- 15:09 Keilow, M. & A. Holm: *Udvikling af måleinstrument for elevadfærd og -holdninger. Basalinedata fra evaluering af folkeskolereformen*. 56 sider. e-ISBN: 978-87-7119-290-2. Netpublikation.
- 15:10 Albæk, K., H.B. Bach, R. Bille, B.K. Graversen, H. Holt, S. Jensen & A.B. Jonassen: *Evaluerings af mentorordningen*. 144 sider. e-ISBN: 978-87-7119-291-9. Netpublikation.

PÅ VEJ MOD UNGDOMSKRIMINALITET

HVILKE FAKTORER I BARNDOMMEN GØR EN FORSKEL?

Rapporten identificerer forhold og begivenheder i opvæksten, som enten øger eller mindsker sandsynligheden for, at en ung begår kriminalitet. Undersøgelsen kan således være med til at støtte idéudviklingen i det forebyggende arbejde.

Resultaterne viser blandt andet, at udsathed i en tidlig alder øger børnenes sandsynlighed for at begå ungdomskriminalitet. Der er øget risiko for at begå kriminalitet som 15-årig, når fx forældre har fået en betinget eller ubetinget dom, moren har et alkoholproblem, og når barnet har konflikter med kammerater som 7-årig.

Rapporten identificerer de 20 procent mest udsatte 7-årige og ser på hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer, der gør sig gældende, når børnene er 11 år. Fx er det en beskyttelsesfaktor at være glad for sit liv, mens det er risikofaktorer at have tidlig alkohol debut og ofte tilbringe tid hjemme hos venner.

Resultaterne tyder på, at for at forebygge ungdomskriminalitet bør man sætte ind med en tidlig og bred indsats i børnenes familier. Ligeledes bør indsatser, der er målrettede de 11-årige, fokusere på trivsel, sociale relationer og tidlig risikoadfærd.

Undersøgelsen er iværksat og finansieret af Det Kriminalpræventive Råd.